

'Bouw en Vertrouw'

• Lexicon Maçonniek Jargon en meer.....

A • Acacia • Acte van Vrijverklaring • Adoptieloges • Administratieve graden • Aligneren • Aalmoezenier • Al Kemia	∴ Een boomsoort die binnen de Vrijmetselarij een symbolische betekenis heeft. In de Bijbel (Ex. En Deut.) wordt verteld dat het hout van de acacia o.a. werd gebruikt voor het maken van de Ark van het Verbond en van brandoffer en reukaltaren. Het is een overlever in dorre en onherbergzame streken. De wortels kunnen lange tijd regenwater vasthouden, waardoor de acacia het hele jaar groen blijft. Hij staat symbool voor eeuwig leven en de overwinning op de dood. Het woord acacia behoort ook tot een der traditionele manieren tot herkenning van een andere Vrijmetselaar. De overeenkomst, in 1770 aangegaan met de Engelse Grootloge, waarbij de zelfstandigheid van de Nederlandse Grootloge, die wordt geacht te zijn opgericht in 1756, werd bevestigd. Loges in de 18^e eeuw – waarvan vrouwen lid waren – die aan de Vrijmetselarij verwante inwijdingsrituelen opvoerden., maar door de regelmatige Vrijmetselarij niet werden erkend. De vrouwelijke logeleden mochten de regelmatige mannenloges niet bezoeken, maar omgekeerd wel. De oudste bekende adoptieloge in Nederland werd in 1751 gesticht te 's-Gravenhage. Het was de 'Loge de Juste'. De adoptieloges werden in die tijd beschouwd als een subvereniging van een masculiene loge. Zo noemt men de 31e tot en met de 33e graad van de Schotse Ritus. Het woord 'administratief' moet men opvatten als 'bestuurlijk'. Om een bestuursfunctie in een consistorie te kunnen aanvaarden, dient men dan ook de 32e graad te hebben verkregen. Een gebruik in de tafelloge: het op de gedekte tafel op één lijn plaatsen van de Kanonnen (en soms Tonnen). Dit wordt vergemakkelijkt door een lint, in de kleur van de loge, over de tafel te spannen. Na het uitbrengen van een dronk (conditie) dient het kanon weer op het lint te worden geplaatst. O wee, als men vergeet het kanon precies op het lint te plaatsen, dan kan het zijn dat de bewuste Broeder door Broeder Opziener wordt opgeroepen het woord te voeren. Loge officier aan wie van oudsher is opgedragen gelden in te zamelen ten behoeve van een liefdekas voor eventuele liefdadigheids bestemmingen. De Aalmoezenier heeft de zorg voor Broeders die ziek zijn of in kommer en nood verkeren. Hij bemiddelt waar nodig indien er onenigheden zijn tussen de Broeders onderling. Hij heeft ook de zorg, alsmede te achterhalen waarom Broeders niet meer of weinig de loge frequenteren. De Aalmoezenier doet in het kader van discretie direct verslag aan de Achtbare Meester. Zijn functie behoort tot de oudste in de loge. Alchemie, wat betekent: het verborgene of ook genoemd het zwarte land, want de alchemie is een esoterisch systeem wat ten tijde van de latere middeleeuwen een grote stempel heeft gedrukt in het voortschrijdende ondergrondse gnosticisme. De alchemie draait om de wetenschap van concentratie van vitale energie en levenskrachten. In geestelijke zin: van lood/ijzer tot goud. De benaming Koninklijke Kunst wordt binnen de vrijmetselarij van oudsher de alchemie bedoeld.

- **Ambulant loge**
Een (meestal militaire) loge die krachtens haar constitutiebrief niet aan één vaste vestigingsplaats gebonden was. De ambulante loge reisde mee met het legeronderdeel waaraan zij was verbonden. De ambulante loge wordt ook wel “veldloge” genoemd. In veel loges wordt elk jaar meestal in het voorjaar rond Zomer St. Jan een veldloge georganiseerd.
- **Anker**
Symbool van hoop en vertrouwen. Als op zichzelf staand symbool komt het in de Nederlandse Vrijmetselarij nauwelijks voor. Wel is dit symbool in de Angelsaksische werkwijze bekend als duiding van een der drie christelijke deugden (geloof, hoop en liefde), waarvan de drie symbolen zijn afgebeeld op de treden van de Jakobs ladder. Deze ladder met genoemde trits van symbolen staat in de regel afgebeeld op het Leerling -Tableau in de Angelsaksische loges.
- **Anciënniteitnummer**
Nieuwe loges krijgen bij ontvangst van de constitutiebrief een anciënniteitnummer, of rangnummer, volgens een systeem dat wordt beheerd en bijgehouden door de Grootsecretaris. In Nederland werd de eerste aanzet voor een logenummer gegeven in 1867.
- **Aanspreekvormen**
Het is een goed gebruik binnen de Vrijmetselarij dat in correspondentie en toespraken bepaalde aanspreekvormen in acht worden genomen. T.w. Grootmeester = ‘Hoogeerwaarde Grootmeester’, Voorzittend Meester van een loge = ‘Achtbare Meester’ en soms ‘Eerwaarde Meester’. De Gedeputeerd Grootmeester wordt weer aangesproken met ‘Zeer Verlichte’, andere Grootofficieren zijn ‘Zeer Achtbaar’. De Oude Plichten verplichten echter verder de vrijmetselaren ertoe elkaar aan te spreken als ‘Broeder’.
- **Aanneming**
Het ritueel waarmee een kandidaat wordt opgenomen als Leerling-vrijmetselaar in een vrijmetselaarsloge. Dit kan eerst plaatsvinden nadat de Meestervergadering van de loge hem aangenaam heeft verklaard. Het Hoofdbestuur van de Orde dient dit besluit te bekrachtigen.
- **Aangenaam-verklaring**
T.a.v. een kandidaat voor het lidmaatschap van een Loge (Blauwe en Rode graden) wordt wel gezegd dat hij ‘aangenaam verklaard’ is als hij, na een besloten stemming in een Meestervergadering, wettig is besloten hem toe te laten.
- **Aangenomen**
In het Engels ‘accepted’, uit de uitdrukking ‘Free and Accepted Masons’. Deze term was in de 17^e eeuwse Engelse en Schotse loges van toepassing op leden die geen operationele vrijmetselaren waren, maar toch als speculatief lid werden geaccepteerd. De term werd al gebruikt in 1620 in loges in Londen.
- **Aanraking**
Een der traditionele methoden tot herkenning van een Vrijmetselaar en de graad die hij heeft verworven. De Aanraking is meestal in de vorm van een handdruk. Ze wordt uitsluitend symbolisch gebruikt. Aangezien de wijze waarop de Aanraking van oudsher niet in geschriften mocht worden vastgelegd, zijn op den duur internationale verschillen ontstaan.
- **Aloud (e)**
Vertaling van (Eng.) ‘ancient’: zeer oud, sinds het ontstaan van de Vrijmetselarij, sinds onheugelijke tijden. De term wordt gebruikt in maçonnieke uitdrukkingen als ‘volgens de aloude gebruiken der vrije Metselaren’ en bijv. ‘Aloude en Aangenomen Schotse Ritus’. (stelsel van 33 graden)
- **Altaar (der waarheid)**
Een term waarmee de piëdestal werd (en wordt) aangeduid waarop in een loge de drie Grote Lichten (Bijbel, Winkelhaak en Passer) zijn neergelegd. Oorspronkelijk waren deze aanwezig op de tafel waarachter de Meester der Loge was gezeten. Naarmate de inrichting van de loge meer een permanent karakter kreeg, werden de Grote Lichten ook wel gedeponiseerd op een apart tafeltje of piëdestal. Allengs ging men hierover spreken als ‘L’ autel’, ‘het altaar’. In wezen is het geen altaar, want er wordt derhalve geen Opperwezen aanbeden of offers gebracht. Het Altaar (der waarheid) noemt men in Belgische loges veelal de “kubieke Steen”
- **Aanraking**
Een der traditionele methoden tot herkenning van een vrijmetselaar en van de graad die hij heeft verworven. De aanraking is meestal in de vorm van een handdruk. Er is internationaal op dit gebied geen uniformiteit.
- **Alziend Oog**
De symbolische afbeelding van een oog geplaatst in het midden van een Stralende gelijkzijdige driehoek. Het is een niet specifiek maçonniek symbool. In Nederland ziet men het Alziend Oog veelal in een transparant icoon aan de oostwand van de loge. De Egyptenaren stelden Osiris voor als een geopend oog en plaatsten deze hiëroglief in al hun Tempels. De

opvatting, dat het alziend Oog in zijn Alomtegenwoordigheid zich ook in het binnenste van de mens bevindt, komt treffend tot uiting in de legende van de strijd tussen Horus (zoon van Osiris) als verpersoonlijking van het Goede tegen zijn oom Seth, de doder van zijn vader en de incarnatie van het kwade.

- **Achtbare Broeder**
- **Afgereisd naar het E.: O.:**
- **Afleggen der metalen**

Aanspreektitel van een gewezen A.:Mr.:

Een Broeder die is overleden. Hij is daarmee opgeroepen tot 'hogere arbeid'. Oosten=verlichte plaats.

Metalen. Hieronder verstaat men in de Vrijmetselarij geld en sieraden. Een kandidaat die wordt aangenomen tot Leerling-Vrijmetselaar, wordt de Loge binnengebracht 'geblinddoekt en van alle metalen ontdaan', volgens de catechismus om te doen blijken 'dat alleen innerlijke grootheid maatstaf is voor 's mensen waarde'. Onder het 'inzamelen' van metalen wordt verstaan het ophalen van geld door de Aalmoezenier. Voorts wordt gerefereerd aan de Bijbeltekst 1 kon. 6:7, waarin staat dat geen ijzeren gereedschap werd gehoord bij het bouwen van het huis (de tempel). Als de eerste bewerker van metalen geldt Tubal kaïn.

- **Azuren gewelf**

Deze uitdrukking komt voor in de 'vorm omschrijvingsvragen' van het leergesprek voor de Gezelligengraad, waarin wordt gezegd dat de loge is bedekt door een azuren gewelf, bezaaid met sterren. Deze uitdrukking heeft ertoe geleid dat het plafond van logelokalen vaak worden uitgebeeld als een hemelgewelf. Het woord 'loge' wordt hier dus gelijkgesteld met de 'wereld'.

- **Aanbevelend Meester**

Ook wel 'Voorstellend Meester' genoemd. Een Broeder die een kandidaat voordraagt of door de 'Commissie van Onderzoek' wordt aangewezen om een mogelijke kandidaat te bezoeken en hiervan zijn bevindingen op schrift stelt via een Tekenplank. (zie documenten Aanbevelend Meester)

- **Arbeid**

Benaming voor met name de rituele bezigheden in de werkplaats, de loge. (Tempel)

- **Arbeidstafel**

Rooster van voorgenomen bijeenkomsten van een loge en de daar te verrichten werkzaamheden (Arbeid). De Arbeidstafel heeft de plaats ingenomen van de vroegere, vaak zo fraai uitgevoerde convocaties, naar het voorbeeld van de Engelse 'summons'. Het is verder gewoon een zakelijke mededeling van de te houden bijeenkomsten.

- **Ark (de)**

Ook wel genoemd de Tent der Samenkomst en de Ark des Verbonds (in de Tabernakel) Gedragen in de uittocht uit Egypte. In beginsel een nomadenheilighoud in de woestijn en een voorafbeelding van de Tempel is. Een Symbool van ons Vertrouwen in de O.:B.:d.:H.:. De houten kist waarin de Tafelen der Wet werden bewaard. In een van Hogere Graden van de Schotse Ritus symboliseert de Ark de goddelijke aanwezigheid (het zijn in feite de cherubim die deze aanwezigheid symboliseren. Deze Ark was gemaakt van acaciahout. De Ark van Noach welke hem beschermde uit de zondvloed is gemaakt volgens de Bijbel van goferhout (soort naaldhout).

- **Artes Liberales**

De trap van de tempel van Salomo bestaat uit zeven treden en heeft ongetwijfeld te maken met de betekenis die de Maçonnieke traditie hecht aan het getal 7. Het lijkt niet vergezocht om een verband te leggen met de antieke Artes Liberales, de Vrije Kunsten of de boom der wijsheid. T.w. Het TRIVIUM, Grammatica (taalkunde), Rhetorica (spreekvaardigheid), Logica/Dialectica (wijsbegeerte). Het QUADRIVIUM, Aritmetica (wiskunde), Geometria (meetkunde) (getal 5, Gulden Snede), Musica (muziek wetenschap), Astronomia (sterrenkunde).

B

- **Banket (Broedermaal, Agapè)**

Broedermaal tijdens een Tafelloge van een bijzondere feestelijk karakter. Bij de Tafelloge dienen de gebruikelijke condities te worden uitgebracht, alsmede het voorlezen van de tafelwetten.

Een andere term voor een broedermaal (liefdemaal) is ook "agapè", komende van het Oudgrieks, waar verschillende termen bestonden voor liefde, en waarbij agapè onvoorwaardelijke liefde betekende.

- **Beproevingen**

'Beproevingen zult gij ondergaan' Zinnebeeldige handelingen, in gebruik bij inwijdingen in sommige graden, waarbij de kandidaat op de proef wordt gesteld. Ze zijn bedoeld als levenslessen die 'tot heil' kunnen strekken.

- **Beauséant** De banier van de Tempeliers. (schedel met twee gekruiste beenderen) Twee verticale blokken, een wit en een zwart veld, waarvan het zwarte de zonde vertegenwoordigde en het witte de stap van de duisternis naar het licht. Á Beauséant! Was de strijdkreet van de Ridder van de Tempel (Vrijmetselaars Loge).
- **Baphomet** Sofia, 'Wijsheid'. dr. Hugh Schonfield, Bijbelgeleerde te Qumran, ontdekte in 1988 een Hebreeuws geheimschrift dat hij de 'Atbash-code' noemde, bedoeld om de namen van bepaalde figuren te verhullen. Hij ontdekte tot zijn verbazing dat bepaalde belangrijke woorden die zowel door de Tempeliers als in de Vrijmetselarij wordt gebruikt zelf ook Atbash-codes is met een verborgen betekenis. Na toepassing van de Atbash-code bleek: 'Baphomet' het Griekse woord Sofia of 'wijsheid' te zijn.
- **Betrekkingen** De term wordt gebezigd in de uitdrukking 'het aanknopen of onderhouden van vriendschappelijke betrekkingen' en buitenlandse grootmachten die erkend zijn door eigen grootmacht (en).
- **Blauwe broek en gele jas** In enkele 18^e eeuwse rituelen komt deze uitdrukking voor als de de Passer, vroeger uitgevoerd in messing (geel) met stalen punten (blauw).
- **Bittere Beker** Het ledigen van de Bittere Beker is een van de beproevingen die een kandidaat moet ondergaan voor zijn aanneming tot Leerling-vrijmetselaar. 'Mijn bittere beproeving werd tot heil' Jes.38 : 17.
- **Blauwe Kamer** Benaming voor een werkplaats, ofwel Bouwhut, bij de rituele opneming van een nieuw lid. Van oudsher moest de hiertoe gebruikte ruimte voorzien zijn van (hemels) blauw geschilderde wanden. Blauw staat voor het oerelement lucht/hemel, alsmede beschouwelijkheid, onderlinge broederschap en verbondenheid binnen de symbolieke graden.
- **Blauwe graden** Informele benaming voor de drie graden van de symbolieke Vrijmetselarij, ook wel 'Johannesgraden' genoemd. De kleur blauw symboliseert in de klassieke traditie het oerelement lucht / hemel. Het geldt binnen de maçonnieke traditie als teken van onderlinge broederschap en verbondenheid, alsmede staat het voor het vrouwelijke passief beschouwelijke beginsel met als symbool de maan. Het vertegenwoordigt in de Werkplaats de Zuiderkolom. Het staat verder voor het horizontale, Aarde, Intuïtie en het Onbewuste en het getal 4..
- **Blanke zitting** Open blanke zittingen zijn in België zittingen waarbij de spreker een profaan is, en het publiek uit masons en profanen kan bestaan. Gesloten blanke zittingen zijn zittingen waarbij de spreker een profaan is en het publiek louter vrijmetselaars.
- **Beschrijvingsbrief** De lijst van agendapunten, te behandelen op het eerstvolgende Grootoosten. De Voorzittend Meester dient de beschrijvingsbrief ter bespreking voor te leggen in een ledenvergadering van zijn loge.
- **Bouwstuk** Is een 'vrije voordracht' Is afgeleid van de uitdrukking als 'bouwen aan de tempel der mensheid of volmaking', en is ontleend aan het Franse 'morceau d'architecture'. Inleiding tot comparitie door een Broeder in de vorm van een voordracht in maçonnieke zin.
- **Bouwsteen** In het kader van de vrijmetselaarsarbeid – het bouwen aan een tempel der mensheid – kan de mens zichzelf zien als een bouwsteen voor die tempel (van Salomo).
- **Bouwhut** Oorspronkelijk de benaming voor de bouwkeet voor opslag van gereedschap van de bouwlieden. In Engeland 'lodge' genaamd. In Duitsland 'Bauhütte'. Naam voor de plaatselijke vriendenkring van Meester-vrijmetselaren die behoren bij de obediëntie genaamd 'Afdeling van de Meestergraad', waarvoor het gezag wordt uitgeoefend door de Kamer van Administratie.
- **Boston Tea Party** De oorzaken van de spanningen tussen de Amerikaanse koloniën en hun Britse opperheren zijn algemeen bekend. Vanuit Brits perspectief was de zaak eenvoudig: het kostte geld om de koloniën in Amerika met garnizoenen te bezetten en te verdedigen, en er was geen reden waarom de koloniën niet aan de kosten zouden bijdragen. Bijgevolg werd de koloniën een reeks zeer impopulaire belastingen opgelegd, die de lokale bevolking als principieel onrechtvaardig ervoer. In de ogen van de kolonisten was het alsof Londen hun geen enkele invloed op hun eigen zaken wilde toekennen. Maar uiteindelijk waren zij het die de wildernis ontgonnen, die tegen de Indianen en de Fransen vochten, die dorpen bouwden die tot stadjes en steden uitgroeiden. En toch was het de kolonisten niet gegund om

monopolies van de Britten te doorbreken en hun eigen opbrengsten op de markt te brengen. Bijna alles wat ze nodig hadden, moesten ze tegen veel te hoge prijzen van Britse importeurs kopen. De slepende kwestie kwam op 16 december 1773 tot een uitbarsting tijdens de 'Boston Tea Party', toen Kolonisten drie scheepsladingen Engelse thee in de haven gooiden uit protest tegen de Britse accijnzen op thee. De accijnzen waren door het Britse Parlement opgelegd, maar nog niet goedgekeurd door de koloniale Legislatuur. De kreet 'No taxation without representation' was het parool van de dag. Tegen 1775 was het conflict Brittannië en zijn koloniën overgegaan in een gewapende strijd, die uiteindelijk escaleerde in de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog. Het lijkt geen twijfel dat de voormannen van de Boston Tea Party **vrijmetselaars** waren van de lokale St. Andrews Lodge, die bijeenkwam in de Green Dragon-taveerne. Hun actie was daadwerkelijk het startschot van het door vrijmetselaars geleide verzet tegen de Britse heerschappij in Noord-Amerika. Ondanks de protesten van sommige geschiedkundigen kan omstandig worden aangetoond dat bijna elke doorslaggevende fase in het conflict tussen de rebellerende kolonisten en Brittannië in belangrijke mate werd gearrangeerd en voortgezet door vrijmetselaars.

- **Broederschap**

In de 'Eerste Plicht' van het constitutieboek van Anderson staat o.a. omschreven dat de Vrijmetselarij het middelpunt van vereniging is en het middel om oprechte vriendschap te sluiten tussen mensen die (anders) in voortdurende verwijdering (van elkaar) zouden zijn gebleven. Het gaat om een vereniging, waardoor een geestelijke broederschap kan worden bereikt. De Benaming 'broederschap' is door vrijmetselaren eerder gebruikt dan de term Orde.

- **Broederketen**

Een gesloten keten van Broeders, welke geldt als een teken van Verbondenheid. De vorm van de keten is niet bindend vastgelegd, al verdienen uit traditionele overwegingen de gekruiste armen met de linkerarm over de rechterarm (de arm van het hart over de arm van het zwaard) in de eerste graad de voorkeur. In de tweede graad de armen langs het lichaam met de palm van de hand naar voren. In de derde graad is de voorkeur 'hand in hand'.

- **Ballotage**

De stemming over iemand die in de Orde wenst te worden opgenomen als Leerling, bevordert tot Gezel of Verheven tot Meester, d.m.v. witte en zwarte kogeltjes, balletjes of bonen. Deze stemming geschiedt in een bijeenkomst van Meester-vrijmetselaren in een Meestervergadering. Bij deze wijze is blanco stemmen niet mogelijk, vermits er reglementen zijn opgesteld die anders bepalen.

- **Broederliefde**

Datgene wat van de Leerling-vrijmetselaar wordt verwacht met zich mee in de loge te brengen als grondslag voor de broederschap. Het verwijst naar een gedragscode die overigens nergens is geformuleerd.

- **Besogne**

Vergadering van het Hoofdbestuur.

- **Bezending**

Een bezoekende delegatie van een andere (zuster-) Loge.

- **Bijenkorf**

In Nederland een bijna vergeten symbool; in Engeland echter een geliefd symbool van nijvere volharding. Het verwijst naar de ordening in de natuur en samenleving en het onderhouden daarvan. Het is tevens een symbool voor de loge als middelpunt van vereniging. (Hier en daar gaan er weer stemmen op tot herinvoering van dit symbool)

- **Boze Gezellen**

In het ritueel van de niet meer beoefende 10^e graad van de Schotse Ritus worden de drie Gezellen genoemd onder de namen Oterfut, Sterkin en Abiram. (Akroph) Volgens de mythe van H. A. wilden deze 'Boze Gezellen' het geheime woord ontfutselen. Ook in num. 16 : 1 -27 wordt Abiram afgeschilderd als een opstandeling tegen het gezag. In een onthullingsschrift uit 1762 worden deze Boze Gezellen genoemd als Jubela, Jubelo en Jubelum. De vreemd klinkende namen in deze zijn waarschijnlijk afkomstig of afgeleid uit de Aramese of Chaldeeuwse taal.

- **Boete**

In de 18^e eeuw werden wel boetes opgelegd aan hen die niet bijtijds op het vastgestelde uur aanwezig waren of zonder kennisgeving wegbleven van de bijeenkomsten. Ook in gevallen waarin men zich niet hield aan de gebruiken tijdens de Tafelloge werden wel boeten opgelegd. Dit past geheel in de ludieke sfeer waarin dit zich toentertijd zich afspeelde. Tegenwoordig ziet men het tot de fatsoensnormen.

- **Buitengewoon lid**
Of buitenlid. Naast het gewone lidmaatschap van een loge kan de Broeder indien hij dat wenst ook nog lid zijn van een andere loges onder het Groottoosten. Hij heeft als buitengewoon lid in zo'n loge (s) geen stemrecht en kan derhalve ook geen bestuursfunctie uitoefenen. De contributie is meestal gering.
- **Bul**
Geen maçonnieke betekenis, maar wel belangrijk voor de maçonnieke geschiedenis. In het algemeen een gezegelde oorkonde, bv. van een academische senaat of verlening van een doctorstitel. In dit geval de betekenis van een herderlijk schrijven van een paus (op perkament en van een zegel voorzien). Bekend is de bul uit 1738 van paus Clemens XII, 'In eminentie' genaamd, met als titel: 'Veroordeling van de gezelschappen of groeperingen, gewoonlijk Liberi Muratori of Francs Maçons genoemd, op straffe van Kerkelijke Ban (of excommunicatie) door het feit zelf opgelopen, waarvan de vrijspraak, behalve in levensgevaar, is voorbehouden aan de paus. 'In de aanhef van de bul gaf de paus aan dat zijn ambt hem oplegt 'de dwalingen en de ondeugden de pas af te snijden om de zuiverheid van de godsdienst te bewaren'. De bezwaren van de paus stoelden op het vermeende gevaar van indifferentisme, deïsme, geheimhouding en syncretisme. In 1751 gaf paus Benedictus XIV de bul Providas uit, welke een bevestiging was van voornoemde bul. Ook is belangrijk de encycliek (zendbrief) uit 1884, genaamd Humanum Genus van paus Leo XIII, een felle bestrijder van de Vrijmetselarij. Aanleiding was de beslissing van het Groottoosten van Frankrijk alle verwijzingen naar de Opperbouwmeester des Heelals en het verplichte gebruik van het Eerste Grote Licht te schrappen.
- **Bouw en Meubelmeester**
Ook wel 'Architect' genoemd. Deze functionaris en officier van de loge is belast met het beheer van de inventaris van de loge; hij draagt zorg voor een behoorlijk onderhoud en voor het treffen van tijdige voorzieningen ter aanvulling en vervanging van al hetgeen nodig of nuttig is voor het verrichten van alle voorkomende werkzaamheden. In de dagen waarin men niet beschikte over een gebouw, betekende dit het overbrengen van de nodige meubels, met in het bijzonder het opslaan van de troon voor de Voorzittend Meester.
- **C**
• **Cable tow**
In Engelse rituelen is dit de naam van de strop om de hals van de kandidaat die wordt aangenomen als Leerling-vrijmetselaar. Het losse einde van de strop hangt op de rug. In de Engelse Vrijmetselarij dient een Broeder zijn plichten na te komen 'witin the length of this cable tow', waarmee wordt bedoelt: 'binnen de beperking van zijn mogelijkheden'. Dit geldt ook voor het bezoeken van logebijeenkomsten. De lengte van het kabeltouw - afstand varieerde in de Oude Plichten van 3 tot 50 mijl.
- **Catechismus**
In de Vrijmetselarij een vorm van leergesprek of onderricht bestaande uit vraag en antwoord. Het is van christelijk kerkelijke oorsprong. Het is de kracht van de herhaling om de diepere maçonnieke betekenissen beter te doorgronden indien de Vrijmetselaar daar moeite voor doet. De benaming 'catechismus', is afkomstig uit oude Franse onthullingsgeschriften. De oudste is bekend uit Edinburgh Schotland 1696. In Frankrijk heet het 'instruction'. In Duitsland 'Werklehre'.
- **Ceremoniemeester**
Een belangrijke officier van de loge. Hij is in feite de regisseur van het moment dat er iets moet gebeuren tijdens en vooral bij Open Loges. Hij draagt zorg voor dat in iedere bijeenkomst de werkzaamheden naar behoren verlopen; dit geldt in het bijzonder voor Open Loges. Hij controleert voor aanvang der werkzaamheden of alles aanwezig is om deze te kunnen verrichten en of alle te vervullen functies is voorzien. In sommige loges heeft hij ook de functie van Broeder Onderzoeker.
- **Comparitie**
Een maçonnieke bijeenkomst waarin meningen niet bediscussieerd worden, maar naast elkaar worden vergeleken.
- **Commandeur**
Titel van de voorzitter van een Consistorie, behorende tot de Orde van Vrijmetselaren van de Schotse Ritus.
- **Commissie van Onderzoek**
Iedere loge onder het Groottoosten der Nederlanden heeft zo'n commissie, die wordt voorgezeten door de Gedeputeerd Meester. Zij hebben tot taak te beoordelen of een kandidaat voldoet, niet alleen aan de eisen voor lidmaatschap, maar of hij ook past in geestelijke zin aan de sfeer binnen de respectievelijke loge. Het gaat hier om, of de kandidaat niet de harmonie

- binnen de loge kan verstoren. In traditionele zin of hij ‘een vrij man is en van goede naam’ Men kijkt ook of de kandidaat eenmaal aangenomen, ervoor in aanmerking komt te worden bevorderd tot Gezel en Verheven tot Meester. De commissie brengt daarover advies uit aan de Voorzittend Meester. Deze legt dit advies voor aan de Meestervergadering van de loge, waarna deze vergadering de beslissing neemt (via Zwarte en Witte bonen). De procedure is vastgelegd in de Orde grondwet (zie ook Keurmeester).
- Het op één na oudste handschrift over maçonnieke gebruiken, uit ca. 1425. Zoals alle oude handschriften bestaat het geschrift uit: 1- de aanroep of het gebed; 2- de historische mededelingen; 3- de eed; 4- de plichten (charges). Anderson heeft bij het samenstellen van zijn constitutieboek deze indeling nagevolgd.
- Een Frans verschijnsel, waarvan de benaming is afgeleid van “compagnon” of “gezel”. Niet alleen is “gezel” de 2de graad in de Blauwe vrijmetselarij, het is ook een essentiële functie binnen de oude ambachten. Daar was een gezel een ambachtsman die in zijn opleiding verder was dan een leerling, maar nog niet de kwaliteiten van een meester bezat. Gezellen werden geacht het land rond te trekken om ervaringen op te doen. Hieruit ontstonden verenigingen van compagnons (vaak per beroep).
- De heildronken die tijdens het verloop van de Tafelloge dienen te worden Uitgebracht. Zij worden condities genoemd omdat zonder heildronken de Tafelloge niet volkomen is. Heeft een volgorde van instelling. Koning (in), Grootmeester, de Voorzittend Meester der Loge, de Opzieners, de visiteuren en de vrouw. Het gaat hierbij niet alleen om de heilwens, maar om loyaliteit jegens het gezag buiten en binnen de Orde.
- Benaming voor een bijeenkomst in de 22^e tot en met de 32^e graad van de Orde van Vrijmetselaren onder de Opperraad van de Schotse ritus.
- Samenvoeging van een aantal Broeders tot een nieuwe Loge door het uitsluitend daartoe bevoegd gezag, waardoor de Loge op de juiste wijze in staat is gesteld te werken naar de aloude traditie. De Constitutiebrief is het document dat als bewijsstuk geldt van door het hoogste gezag gegeven machtiging aan de oprichters van een Loge. Het Constitutieboek bedoelt men het wetboek van de eerste Grootloge van Engeland, samengesteld door James Anderson in 1723 (In het Engels is de benaming Charter).
- Een Schots woord voor een steenhouwer (mason) die nog niet is aangenomen in de loge. De oudste gevonden vermelding van het woord ‘cowan’ is in de ‘Schaw Statutes’ van 1598. De term ‘cowan’ wordt tegenwoordig toegepast voor een niet vrijmetselaar in het algemeen.
- In het Engels letterlijk ‘ambacht’. In Engeland wordt dit woord gebruikt ter aanduiding van de symbolieke Vrijmetselarij, in het bijzonder als organisatie, en ter onderscheiding van alle voortgezette werkwijzen.
- D**
- De stad of plaats waar volgens de constitutiebrief een Kapittel van de Hoge Graden (rode graden) of een consistorie van de Schotse Ritus is gevestigd. Bijv. Dal Eindhoven. Het is een toespeling op het dal van Josafat bij Jeruzalem, waarvan de Bijbel zegt dat God daar de volkeren zal richten. Het is de plaats waar de wederopstanding en het ‘laatste Oordeel’ worden verwacht.
- Als een Broeder het lidmaatschap van loge en Orde opzegt, spreekt men van het ‘dekken van de Orde’. Oorspronkelijk moest een Broeder de dekking van de loge aanvragen; die dekking kon worden geweigerd in het geval dat de Broeder niet aan zijn financiële verplichtingen had voldaan of bepaalde loge eigendommen, zoals ritualen, niet had ingeleverd. In feite werd dus niet de loge, maar de Broeder gedekt (ge vrijwaard).
- Het werkwoord ‘dekken’ houdt o.a. in dat men door deze handeling een voorwerp, een persoon of personen beschermt, beschut of verbergt voor invloed of inzicht van buitenaf. Voorbeelden daarvan zijn o.a. een tafel dekken, zich gedekt houden. De aftocht dekken etc. Zo vrijwaart de Dekker een Loge voor indringing en inzicht door buitenstaanders, niet ingewijden. In Engeland kent men nog de ‘Tyler’ of de buitendekker, dit in tegenstelling tot de binnendekker of ‘Inner Guard’.
- Een groep van twee of meer Broeders die namens hun Loge als afgevaardigden of vertegenwoordigers naar een andere Loge worden verzonden.

- **Duisterling**
Van oudsher noemde men de kandidaat (profaan) voor zijn aanneming tot Leerling-vrijmetselaar een 'duisterling'.
- **Diaken**
Officier in een Engelse loge, ('deacon') die voor de handhaving van de orde zorgt en tijdens inwijdingen fungeert als Geleider. Deze functie is van Schotse origine en wordt al genoemd in de Schaw Statutes van 1598. Iedere loge heeft twee diakens, een 'Senior Deacon' en een 'Junior Deacon'.
- **Diploma**
Het bewijsstuk waaruit blijkt dat de houder daarvan is verheven tot Meester-Vrijmetselaar. Het Meester-diploma is in het Grootoosten der Nederlanden het enige echte diploma. De Leerlingen en Gezellen worden in het bezit gesteld van een zgn. 'Verklaring', waarin wordt verklaard dat uit de notulen van de loge blijkt dat de houder is aangenomen als Leerling of bevorderd (Hoger Loon) tot Gezel.
- **Discretie in maçonnieke zin**
De eerbiediging van datgene wat aan een vrijmetselaar, als lid van de Orde en van zijn loge, als besloten vereniging, is toevertrouwd. Het lidmaatschap van een 'broederschap' vereist grote zorgvuldigheid in de omgang met de medebroeder. In de loge heerst grote vertrouwelijkheid, die slechts dan een functie kan hebben als zij door eenieder wordt gerespecteerd. Dit te onderhouden, is een onderdeel van de belofte die door de Leerling-vrijmetselaar wordt afgelegd bij zijn aanneming. Dit houdt ook in dat een vrijmetselaar in de publieke ruimte niet bekend maakt dat een medebroeder een vrijmetselaar is. Hierdoor is de 'maçonnieke discretie' geen geheim genootschap, maar een discreet genootschap (het blijft binnen de getande rand).
- **De Donkere Kamer**
De Kamer van Overpeinzing is een kleine kamer, zonder venster, waarin de profaan wordt binnengeleid vóór de inwijdingsplechtigheid. Die kleine kamer is van binnen zwart geschilderd. Er staan een klein krukje en een tafel in. De profaan gaat er naar binnen en merkt, dat hij er ingesloten wordt. Hij moet er zijn 'Filosofisch Testament' schrijven. Het testament houdt geen enkele verband met dat wat bij de notaris wordt opgesteld. Het gaat om gedachten over grote filosofische vraagstukken. Dit alles overdenkend, ontwaart de profaan de inrichting van de Kamer van Overpeinzing: een menselijke schedel, die (niet altijd) op enkele beenderen is geplaatst, een stuk brood, een karaf water, een schoteltje zout, een ander met zwavel, en een zandloper. Op de muur symbolische tekeningen, wit uitgevoerd op een zwarte muur: een haan, een zeis, het woord V.I.T.R.I.O.L. of een bord met de spreuk 'Ken Uzelve', alsmede een bijbel opengeslagen bij Johannes 1.. Bovendien staan er zinnen op de muur: 'Als nieuwsgierigheid je hiernaar toe leidt, verdwijn dan'. 'Als je ziel met afgrijzen wordt vervuld, ga dan niet verder!' Deze zinnen zijn niet verplicht om een Kamer van Overpeinzing in te richten in overeenstemming met de doelstellingen van het ritueel. Het verblijf in deze kamer is afkomstig uit de Franse werkwijze, waar men spreekt over 'Cabinet de Réflexion'. In de Engelse werkwijze is de DK niet in gebruik.
- **Doven der lichten**
Van het doven der lichten door een loge wordt gesproken bij het sluiten der Loge na rituele arbeid, en wanneer een Loge wordt opgeheven.
- **Dof applaus**
Een applaus voor een Broeder die naar het E.:O.: is afgereisd.
- **Dorsvloer**
Met de rechterhand klopt men zachtjes 3 x 3 op de linkerarm.
- **Driehoek (getal 3, Delta)**
De Tempel van Salomo, die in de Vrijmetselarij als voorbeeld is gesteld voor de bouw aan de tempel der mensheid, werd gebouwd op de dorsvloer van de Jesubiet Arauna op de berg Moriah (of Ornan).
In de oudheid waren de namen van God en de goddelijke symbolen altijd ingesloten door een driehoekig figuur. Ten tijde van Pythagoras werd de driehoek beschouwd als het heiligste van alle emblemen en wanneer een belofte moest worden gedaan van een zeker belang werd ze steeds afgelegd op de driehoek; er is geen geval bekend van schending wanneer ze op die wijze werd afgelegd. De Egyptenaren noemden de driehoek het heilig getal of getal van volmaaktheid. (het eerste vlak) Bij de Ouden stond hij zozeer in aanzien dat hij een voorwerp van verering werd. Zij gaven hem de heilige naam 'God' omdat hij volgens hen het dierlijke, minerale en plantenrijk voorstelde. Zij noemde hem ook 'Abohut' wat betekent 'Ziel van de natuur'. Deze heilige Delta is gewoonlijk ingeschreven in een vierkant en een cirkel; dit wijst op zijn bezielende invloed, die zich doorheen heel de geschapen natuur laat voelen. Om die reden is hij steeds beschouwd geweest als het Grote Al of Summum Bonum. Salomo deed het oude Meesterwoord griffen

- **Driehoek Vierkant en Vijfhoek**

in een driehoek van zuiver goud en plaatste deze in het Heilige der Heiligen, de middenkamer, ons binnenste heiligdom (liefde).

Een figuur met het kleinste aantal rechte omtreklijnen. Het getal drie (delta) speelt de belangrijkste rol bij de zgn. heilige getallen – niet alleen in de Vrijmetselarij, maar ook bij andere ritën en mysteriën – en in de alchemie. De driehoek komt dan ook veelal voor als symbool van de godheid. Zo speelt in de Vrijmetselarij een ‘driehoek van zuiver goud’ (Rode Graden) een rol met daarin gegrift de godsnaam in de vorm van het tetragrammaton. Ook het Alziend Oog wordt afgebeeld in een gelijkzijdige driehoek. Plutarchus (46-127 na Chr.) schreef over het getal 3 en driehoek: Het meest volmaakte en tevens het meest goddelijke bestaat uit drie principes, en wel de Geest, de materie en het product van hun samengaan (3^e graad) Plato bestempelde de **Geest** met de namen van idee, het model, de vader. De **Materie** met de namen van de moeder, de voedster en de basis van de voortplanting. De **Vereniging** hiervan noemde Plato de afstameling of het voortbrengsel. Ook de trits Wijsheid, Kracht en Schoonheid kan hierbij genoemd worden. Al in het oude Egypte, maar vooral in Griekenland werd het getal 3 vereenzelvigd met de driehoek en het getal 4 met het vierkant. Beide figuren speelden vooral in de architectuur een belangrijke rol, omdat ze direct uit de cirkel gemaakt konden worden. Plutarchus schreef over de getallen 3, 4 en 5 dat die al in het oude Egypte tezamen een rechthoekige driehoek vormden als symbool van al het bestaande: de opstaande zijde 3 werd als symbool van het mannelijke, geestelijke, beschouwd (Osiris), de basis 4 als symbool van het vrouwelijke, materiële (Isis) en de schuine zijde 5 als hetgeen uit de vereniging van beide andere geboren wordt (Horus).

E

- **Eerwaarde Meester**

Aanspreektitel van de A.:Mr.: tijdens een 3e graads bijeenkomst.

Wordt in België Zeer Achtbare Meester (Z.:A.:M.:) genoemd.

- **Écossais graden**

Schotse graden. Behorende tot de Vrijmetselarij van de Hoge Graden. (Rode graden) In deze Schotse graden werd gewerkt in de tweede helft van de 18e eeuw, maar tegenwoordig worden in deze graden (tussengraden, bijv. St-Andreas)) geen inwijdingen meer gehouden; zij worden verleend bij communicatie. De écossais-graden zijn halverwege de 19e eeuw verdrongen door de eveneens tot de RG behorende graad van Soeverein Prins van het Rozekruis. De Hogere Graden zijn afgeleid van de Rite Française oftewel de Rite Moderne. De écossais-graden hebben overigens niets te maken met Schotland. Ter voorkoming van misverstand: de graden van de Aloude en Aangenomen Schotse Ritus noemt men geen écossais-graden (écossisme).

- **Eavesdropper**

Engels voor ‘luistervink’. Hiermee bedoelde men in de operatieve tijd een cowan die om de geheimen van de aangenomen metselaren af te luisteren, zich onder de (druipende) dakgoot (‘eaves’) opstelde. Mogelijk ligt hier de oorsprong van de uitdrukking ‘het regent’, welke een waarschuwing inhoudt voor de aanwezigheid van niet ingewijden.

- **Esoterie**

Grieks: esoterikos – innerlijk/ naar binnen toe inwijding. Aanduiding voor geheime leer, die oorspronkelijk alleen toegankelijk was voor ingewijden van een gemeenschap. Esoterie werd vaak gelijkgesteld met geheimzinnigheid, het occulte en het verborgen weten. Tegenwoordig is het een uitdrukking die een mengelmoes van esoterische termen en activiteiten in zich draagt welke, in tegenspraak met de oorspronkelijke betekenis niet meer zo erg geheim lijkt te zijn. Esoterie is eveneens een ontwikkelingsproces van het menselijke bewustzijn en is niet te leren, maar wel te ervaren en te beleven.

F

- **Franse werkwijze**

De Nederlandse ritualen kunnen worden beschouwd als een zijtak van de Franse Rite modern of Rite Française, die op hun beurt een aftakking zijn van de Engelse ritualen. De Engelse Vrijmetselarij is al snel, binnen tien jaar, naar Frankrijk overgewaaid. Lord Ch. R. Derwentwater stichtte na zijn vlucht uit Engeland de eerste Franse loge (1725) en was van 1736 tot 1738 Grootmeester van de oorspronkelijke Grande Loge. In 1773 ontstond daarnaast het Grand Orient de France als gevolg van conflicten in de Grande Loge in 1877. (vervallen van het landmerk van het werken ‘ter ere van de Opperbouwmeester des Heelals).

- **Frère terrible**

Broeder Voorbereider. Deze uitdrukking stamt uit de Franse Vrijmetselarij, waar men in vroegere tijd de kandidaat voor zijn inwijding tot Leerling aan

- **Fiscaal (Broeder)**

het schrikken bracht door hem bars tegemoet te treden en hem diverse beproevingen voor te spiegelen. Dat was dan de taak van de ‘Vreeselijke Broeder’, die in feite de Broeder Voorbereider en vaak ook Broeder Geleider was. Na Rituaal 1812 komt het niet meer voor.

Broeder Fiscaal was oudtijds belast was met het innen van boeten, die door de Voorzittend Meester werden opgelegd bij overtreding van o.a. de tafelwetten.

G

- **Gerst, tarwe, olie en wijn**

Tijdens het rituaal van de installatie van een nieuwe loge bieden de aanvragers van de constitutiebrief de Grootmeester gerst, tarwe, olie en wijn aan, in ruil voor medewerking aan de bouw van de tempel en steun bij de arbeid. Deze gaven doen denken aan die welke koning Salomo deed toekomen aan koning Hiram van Tyrus in ruil voor de levering van cederhout. De verschillende producten hebben elk hun symbolische waarden: vruchtbaarheid, voorspoed, vrede, welvaart.

- **Gedeputeerd Meester**

De vervanger van de Voorzittend Meester. Hij is tevens voorzitter van de Commissie van Onderzoek. De plaats van de Gedeputeerd Meester in de loge is in het Oosten, ter rechterzijde van de Voorzittend Meester. Omdat deze Officier in staat moet zijn onder alle omstandigheden eventueel onvoorbereid, de Achtbare of Eerwaarde Meester te vervangen. Meestal is deze Officier een Gewezen Meester der loge.

- **Geheim Meester**

De Meester Vrijmetselaar die toetreedt tot de Schotse Ritus, wordt opgenomen in de 4^e graad. De oudste varianten van de Geheim Meester dateren van ca. 1750 en werd beoefend in diverse stelsels, heeft tot thema de gebeurtenissen die volgden op de dood van Hiram. Het beoefenen van de vier kardinale deugden is de opdracht van de nieuwe Geheim Meester in deze graad.

- **Gewezen Meester**

Past Master.(Passé Maître) Gewezen Meester zijn of Past Master is geen maçonnieke rang, maar een gewezen Geïnstalleerd Meester.

- **Gewone werk**

Hieronder wordt verstaan het gezamenlijk opleveren van de catechismus of het leergesprek, een samenspraak die een recapitulatie vormt van de ritus en zijn inhoud.

- **Gebroken Kolom**

Symbool van vergankelijkheid, afgebroken zuil, ook teken van rouw, of verwijzing naar de verwoesting van de Tempel van Salomon. Vrijmetselaren geven hun voordracht achter de gebroken kolom, d.w.z. kathedr.

- **Getande rand**

De getande omsluiting van Loge en Tableau. Betekenis van vertrouwelijkheid. Een mededeling –van welke aard dan ook– van een Broeder tot Broeder wordt niet aan een ander bekend gemaakt. Deze figuur komt voor op het Tableau, dat het werkplan voor de vrijmetselaar voorstelt. (omlijsting van de geblokte vloer) Niet alle Tableaus echter hebben een Getande Rand, maar in verschillende uitvoeringsvormen. Zo treft men bij de meeste randen die worden gevormd uit zwarte en witte driehoekjes. De symbolieke betekenis moet gezien worden in de beslotenheid van de Loge en de vertrouwelijkheid van wat daarbinnen wordt meegedeeld. De decoratie wordt ook gezien als het vrouwelijke als wel het mannelijke beginsel. Ik vertel je een geheim, maar het moet binnen de Getande Rand blijven, is vaak het gevleugelde gezegde. In de Graallegende komt men de getande rand ook tegen bij de Orde van de Tempeliers. De Tempeliers waren de Wachters van de Graalfamilie en het schild van de St. Clairs had een gekarteld zwart kruis op een zilveren ondergrond, om aan te geven dat de drager van het schild een Graalridder was. De naam van Saint Clair is afgeleid van het Latijnse Sanctus Clarus wat ‘Heilig Licht’ betekent. Zoals gezegd, vertegenwoordigt het esoterische vrouwelijke symbool V de ‘Kelk’ van het leven, terwijl de mannelijke tegenhanger ^ het ‘lemmet’ van de vruchtbaarheid symboliseert. Boven elkaar geplaatst x, vertegenwoordigen ze de Eenheid. Achter elkaar, in een golflijn of kartellijn, symboliseren ze de Generatie. Een gekarteld kruis staat dus voor de Heilige Generatie. De driehoek (en) staan ook voor de Delta, een van de platonische lichamen: het eerste vlak, (het scheppend vermogen, het bewarend vermogen en het vernietigend vermogen) de piramidevorm het viervlak.

- **Geblokte vloer**

De witte zwarte vierkanten in de Werkplaats (Tempel). Duidend op de tegenstelling waarin in de profane wereld zich manifesteert. Zie leerdOCUMENTEN 1^e graad.

- **Geleider**
Aangezien een kandidaat bij zijn aanneming in de 1^e graad nog niet heeft geleerd hoe hij zich in de Loge dient te bewegen, wordt hem een Geleider toegevoegd. De Geleider is op dat moment zijn geweten. De Geleider beschermt hem tegen het felle licht die hij nog niet verdraagt en begrijpt. De kandidaat loopt daarom altijd links van zijn Geleider om het Tableau.
- **Gereedschap**
Onder gereedschap wordt verstaan de gezamenlijke voorwerpen die voor het verrichten van een werkzaamheid nodig zijn.
- **Gulden snede**
Is een geometrische rij die door de Griekse wiskundige Euklides in de eerste eeuw voor Christus werd opgesteld. In werkelijkheid gaat hij echter tot Plato, ver voor Euklides. De gulden snede werd gebruikt als architectonische maatstaf voor verhoudingen en wordt tegenwoordig nog steeds toegepast in kunst, lijstwerk en design. Het is ongeveer een verhouding van 5:8, maar de exacte wiskundige verhouding is 618:1. De gulden snede is gebaseerd op de verdeling van de ruimte door de afleiding van wortelrechthoeken, zonder dat daar een meting voor nodig is. In de vrijmetselarij komt de gulden snede in zijn symboliek veel voor, vaak in versluisde vorm. Het behoort tot de zgn. Heilige Geometrie.
- **Granaatappels**
De naam Boaz werd gebruikt voor de linkerzuil (zuidelijke kolom) van de tempel van koning Salomo. De kapitelen - en die van de rechterzuil Jachin (hij zal vestigen of oprichten) - waren met koperen granaatappels versierd, een symbool voor mannelijke vruchtbaarheid. Het is geen toeval dat Botticelli's beroemde schilderijen *de Madonna van de granaatappel* en den *Madonna van de Magnificat* beide het kindje Jezus laten zien met een rijpe, open granaatappel in zijn hand.
- **Grootoosten**
Landelijke vergadering van de afgevaardigden der Loges.
- **Grootmacht**
Een op een omschreven territorium gevestigde en werkzame organisatie van vrijmetselaren, met aan het hoofd een orgaan dat het hoogste gezag uitoefent over een aantal kleinere – meestal lokale of regionale – werkeenheden. Heeft betrekking op de symbolieke graden als op andere werkwijzen.
- **Grootmeester**
De benaming van het hoogste ambt dat kan worden bekleed in de Orde van Vrijmetselaren. In Nederland kennen we een Grootmeester voor de symbolieke graden en een voor de Hogere Graden.
- **H**
- **Halsteken**
Een herkenningsteken voor een der graden van de symbolieken Vrijmetselarij. Het teken herinnert aan één van de traditionele straffen.
- **Hamer (en beitel)**
De hamer van de Leerling die wordt gebruikt voor het bewerken van de Ruwe Steen (de Leerling zelf). Deze heeft een grote massa, waarmee grote slagkracht ontwikkeld kan worden. Hij staat symbool voor beheersing en matiging. De hamer geeft aan dat de Vrijmetselaar aan zichzelf en aan hun eigen karakter moeten werken. Zoals de steenhouwer vroeger werd gebruikt om stenen te polijsten en vorm te geven, moeten novieten zichzelf ontdoen van ongewenst gedrag of ongewilde eigenschappen door hun morele waarde als Vrijmetselaar bij te schaven.
- **Handwassing**
Een symbolische handeling tijdens de aanneming tot Leerling-vrijmetselaar. Water kan een symbool zijn van zuivering en reiniging. Het gaat hier derhalve om het (symbolisch) reinigen van de gehele mens. Historisch gezien is de handwassing een overblijfsel van de confrontatie met de vier elementen: lucht, vuur, aarde en water.
- **Handschoen**
Nieuw aangenomen Leerling-vrijmetselaar ontvangt een paar witte handschoenen, die hij dient te dragen tijdens open Loges. Tevens ontvangt hij bij zijn aanneming een paar witte dameshandschoenen; hem wordt daarbij verzocht dat te schenken aan zijn (e.v.) partner die hij het meest hoogacht of die hem het liefst is. Dit gebruik behoort tot de oudste tradities in de Vrijmetselarij. De witte handschoenen zijn een zinnebeeld van de reinheid van handel en wandel waartoe de vrijmetselaar is geroepen, maar kunnen ook zinspelen op de onschuld aan een zeer bepaald misdrijf in het bijzonder.

- **Het werpen van de zakdoek** Een van de(onderscheiding) tekens die nog in zwang zijn in sommige loges is het gebruik tijdens de tafelloge bij het uitbrengen van de toast of heildronk. De Broeder neemt de punt van de zakdoek met zijn rechterhand en werpt deze over de linkerschouder. Hij zet enige stappen: als een andere vrijmetselaar dit ziet, volgt hij en neemt hem bij de hand. De oorsprong van dit gebruik ligt in de eisen van de oude tafelmanieren.
- **Het stilzwijgen wordt bewaard** Als het stil blijft na (aan) oproepen aan de Broeders in de Kolommen van de Achtbare (Eerwaarde) Meester of Opzieners tijdens Meester-vergaderingen, comparities of Open Loges. Indien een Broeder toch het woord wenst, dan zegt de Achtbare Meester, 'Broeder heeft het woord'.
- **Hemelbol** De bollen op de zuilen bij de poort van de loge zijn aangebracht naar het voorbeeld van de zuilen bij de poort van de Tempel van Salomo (1 Kon. 7; 2 Kron. 4) Men kan hierbij denken aan een hemelbol en werldebol. Hierbij zou men kunnen denken aan de dualiteit tussen kosmos (de hemelbol) en aardse zaken (werldebol). De dualiteit van de kosmos kan nog op een andere opmerkelijke wijze teruggevonden worden in de pilaren van de vrijmetselarij. Het valt moeilijk te ontkennen dat de beide pilaren iets te maken hebben met dualiteit. De rechter pilaar Boaz vertegenwoordigt 'de aarde' of het element 'aarde', want op deze pilaar staat vaak de aarde afgebeeld met de evenaar, oceanen en continenten. De linker pilaar Jachin beeldt een werldebol uit waarop de ecliptica dierenriem en de sterren en sterrenbeelden te vinden zijn. Op deze wijze is elke bol een herinnering aan twee onderscheidende sferen van bestaan, waartussen het welzijn van de mens zich bevindt. Er is dus een aards en een hemels evenwicht waarbinnen en waartussen de mens zich een balans kan vinden.
- **Hoger loon/Verheffing** Bevordering tot Gezel Vrijmetselaar / Verheffing tot Meester Vrijmetselaar.
- **Houding van trouw** Deze houding is geen maçonniek teken en behoort niet tot de geheimen der Vrijmetselarij. Men legt de rechterhand op de linkerborstheft. (het hart) als teken van oprechtheid. Trouw heeft ook te maken met getrouwheid, met name op het punt van het bewaren van de geheimen welke hem zijn toevertrouwd; in sommige werkwijzen wordt hij bij het sluiten van de bijeenkomst daaraan expliciet herinnerd. Ook de Amerikaanse burgers hebben deze gewoonte om hun hand op het hart te leggen bij het spelen van het Amerikaans volkslied. In sommige loges gaat men ook de tempel binnen (en buiten) in het teken van trouw, als een tussenfase waarbij men de profane wereld achter zich laat op weg naar een sacrale ruimte, die dit op dat moment nog niet is.
- **Hoed** Is een teken van vrijheid en superioriteit. Het werd vooral gedragen in de 18^e en 19^e eeuw door Meestersvrijmetselaren. In Duitsland is het dragen van een hoge hoed in sommige loges nog in zwang. De hoed wordt daar afgenomen bij het aanroepen van de Opperbouwmeester des Heelals en bij het passeren van de drie Grote Lichten. In Nederland heeft loge 'De Friesche Trouw' te Leeuwarden nog deze traditie en dan alleen de Meester der Loge.
- **Hofmeester** In de vrijmetselarij de Hof en Keldermeester genoemd. Deze officier en functionaris zorgt voor de materiële verzorging van tafelloges. Hij regelt de maaltijden en treedt op als tussenpersoon tussen bestuur en de e.v. Servant.
- **Heilig Woord** Dit is een Woord dat alleen in Open Loge kan worden gegeven en dan nog op bijzondere wijze. Het kan slechts worden gespeld in samenspraak. Dit Woord (Mason Word) is van Schotse oorsprong en bestond oorspronkelijk uit twee delen.
- **Heilige lijn** Een 'linea sacra' of 'heilige lijn' wordt in de maçonnieke werkwijze nergens officieel genoemd, maar is wel aanwezig in de vorm van een lijn die in de Werkruimte van het Westen naar het Oosten recht over het Tableau loopt. Dus van Dekker naar A.: Mr.:. Deze lijn is ingevoerd onder invloed van de zgn. 'mystieke geometrie'. (zie ritueel wisseling Achtbare Meesters).
- **Het is mij een Voordeel** Aankondiging: het is mij een voordeel u
- **Het regent (buiten)** Men zegt dit tot een medebroeder, wanneer een buitenstaander (profaan) zich aandient tijdens een maçonniek gesprek tussen Broeders onderling. Of wanneer het niet uitkomt dat een medebroeder hem benadert in een bepaalde situatie.
- **Het druppelt** Een Broeder met een lagere graad dan toegestaan treedt binnen.
- **Helder verlicht** Bij stemming de betekenis van eenparigheid van stemmen.

- **Het zegel van stilzwijgendheid** Sleutel: het kordon van de officieren in de 4^e graad van de Schotse Ritus is voorzien van een bijou in de vorm van een sleutel. Zo draagt de penningmeester (thesaurier) van een Loge een kordon met daaraan een of twee – gekruiste sleutels. Een sleutel heeft daarnaast een veel algemenere symboolwaarde.
 - **Het noorden, het Oosten, het Zuiden en het Westen** In de Maçonnieke traditie is de Logeruimte ‘georiënteerd’ d.w.z. symbolisch Oost-West gericht. De plaats van de Meester der Loge is in het Oosten, terwijl de Broeders hun plaatsen hebben in de Noorderkolom en in de Zuiderkolom. In de Noorden wordt de zon (het licht) geacht nog niet te zijn doorgedrongen; daarom zitten de Leerlingen in het Noorden en de Gezellen in de Zuiderkolom. Het Westen symboliseert de buitenwereld, het profane.
 - **Hoeksteen** Geplaatst in de Noordoosthoek van de Loge. De hoeksteen wordt beschouwd als het uitgangspunt voor de bouw van de (geestelijke) tempel der mensheid en voor het fundament waarop kan worden gebouwd. Vandaar dat de neofiet zijn eerste bouw instructies van de Meester der Loge krijgt, staande in de Noordoosthoek van de Tempel.
- I**
- **In forma** In de vereiste vorm. In strikte zin= schootsvel en witte handschoenen + e.v. regalia.
 - **In Orde (Broeders)** Oproep van de A.:Mr.: om in het Teken van de betreffende graad te gaan staan. D.w.z. de ‘ordestand’ aan te nemen. Iedere graad kent een eigen ordestand. Dit is niet hetzelfde als ‘het Teken geven’, aangezien het Teken van iedere graad een herkenningsteken is, hetgeen een beweging inhoudt: het Teken wordt gegeven vanuit de ordestand. (men mag nooit in het Teken lopen)
 - **Ivoren doos** Een verouderde uitdrukking uit sommige 18^e eeuwse ritualen, waarmee de ‘mond’ werd bedoeld, waarin de sleutel (de tong) werd bewaard, opdat de geheimen van de Vrijmetselarij veilig waren.
 - **In de stoel zitten** De functie van A.:Mr.: bekleden.
 - **Inwijding** Een inwijding is een initiatie, een ritus die op de juiste wijze uitgevoerd, een kracht opwekt die op zichzelf een verheffende uitwerking heeft op degene die het ritueel ondergaat. Degene die de initiatie leidt brengt zijn eigen krachten over op de leerling die wordt ingewijd, het is een initiatie waarin de kandidaat de beschikking krijgt over bepaalde vaardigheden, nadat hij zich hiertoe heeft waardig getoond. Een beter mens leert de krachten waarmee hij omgaat steeds beter kennen in hun uitwerking en effect en leert hen steeds beter sturen en beheersen. Inwijding is eigenlijk een magisch systeem. Magis (ster) betekent; meerdere, leermeester, leidsman. Waar de mysticus ondergaat, tracht de magus de profaan te bewerken.
- J**
- **Jargon Tafelloge** Zie documenten ‘Tafelcondities, bestek’, ‘Etiquette Tafelloge’ en ‘Tafelwetten’
 - **De Jakobs ladder** Die op het Engelse Leerling-tableau voorkomt, met de voet rustend op de op het Altaar opengeslagen Bijbel en met de bovenzijde reikend tot een Zeven-Puntige Stralende Ster. De treden van de ladder zijn even zoveel zedelijke deugden, de drie voornaamste zijn Geloof, Hoop en Liefde. Engelse Ritualisten menen dat de ladder zeven treden behoort te hebben: de onderste vier zijn dan de Kardinale deugden, Matigheid, Zielskracht, Voorzichtigheid en Rechtvaardigheid; de bovenste drie zijn de Theologische deugden. Geloof, Hoop en Liefde.
- K**
- **Kanselier** In sommige Loges en voortgezette werkwijzen de functie van Secretaris.
 - **Keer terug naar het Westen en doe u daar kennen als Vrijmetselaar** Dit zegt de Achtbare Meester telkens bij sluiting der loge of comparitie met de betekenis; gedraag u als Vrijmetselaar in het Westen. Hij bedoelt te zeggen: wees actief in alle facetten van het profane leven in de geest van het gedachtegoed van de vrijmetselarij. Doe goede werken in het belang der mensheid. Wees niet bang en passief. Ook een verwijzing naar de kardinale deugden. Br.: P.J. Oud zij hierover: zich in het Westen als vrijmetselaar doen kennen wil zeggen: uit de Vrijmetselarij 'inspiratie' opdoen - er een 'ander mens' van worden? - en daarnaar leven en werken, plichtsgetrouw en

- **Kinderen der Weduwe**
woekerend met zijn talenten.
Een begrip binnen de Vrijmetselarij. Vrijmetselaren die zich bezighouden met de (innerlijke) bouw van de Tempel der mensheid, zich beschouwen als navolgers van Hiram Abif (de architect), die eveneens aan een tempel bouwde, n.l. die van Salomo. En aangezien deze Hiram een zoon was van een weduwe, noemen de Vrijmetselaars zich wel “zonen der weduwe” of “kinderen der weduwe”. (noodteken) In de Graallegende is dit de steeds terugkerende bijnaam van Parcival. De oorspronkelijke ‘weduwe’ van de stamboom was Ruth de Moabitische die met Boaz trouwde en de overgrootmoeder van David werd. Haar nakomelingen werden (net als alle vrijmetselaren) de ‘zonen van de Weduwe genoemd’
- **Kapittel**
De term is van kerkelijke oorsprong. ‘vergaderlichaam’. Bijv. de vergadering van Kanunniken die tot een domkerk behoren of afgevaardigden van klooster of ridderorde. Enkele maçonnieke graden zijn riddergraden waardoor deze term in deze werkwijzen zijn opgenomen.
- **Kamer van Administratie**
Deze kamer oefent het gezag uit over verschillende Bouwhutten van de Afdeling van de Meestergraad. Doel: bevorderen van de broederschapgedachten.
- **Koevoet**
Een werktuig waarmee men in staat is met een relatieve kracht een zeer grote kracht kan ontwikkelen. Dit werktuig kan zowel destructief als constructief worden toegepast. Hij dient met verstand en wijsheid gehanteerd te worden. Voor een Vrijmetselaar een belangrijk werktuig in het Westen te arbeiden (o.a. aan zich zelf).
- **Keurmeester**
In België ligt de opdracht van de organisatie (In Nederland de ‘Commissie van Onderzoek’) en afwerking van de rekruteringsprocedure in handen van een Keurmeester, die de nieuwe kandidaat begeleidt tot aan de tempelpoort. Tijdens de zittingen houdt de Keurmeester toezicht op de correcte omgang met de rituelen en symbolen.
- **Korenaar**
Een symbool van overvloed. De daarin vervatte graankorrels kunnen, mits gezaaid in goede grond, tot nieuw leven opgroeien en rijke vrucht dragen.
- **Kamer van Overpeinzing**
De Donkere Kamer. Ook wel genoemd de kamer van overdenking.
- **Kloppen**
Klopt en u zal opengedaan worden. Een van de drie Bijbelteksten (Mat. 7 : 7; Luc. 11 : 9) die worden gezegd bij het aankloppen van de kandidaat aan de poort der loge in de 1^e graad.
- **Ken u Zelve**
Spreuk welke veelal wordt aangetroffen of boven de poort van de logezaal. Het is de eerste wegwijzer voor de Leerling-vrijmetselaar bij het zoeken naar de weg ter verkrijging van zelfkennis, het begin van alle wijsheid. De spreuk stond in de Oudheid boven de tempel van Apollo te Delphi (Grieks; Gnóthi seauton).
- **Kleinodiën**
Symbolieken bijous der (ambtsdragers) officieren; ∴ De beweeglijke: Schietlood, 2^e Opziener, Waterpas, 1^e Opziener en de Winkelhaak, de Achtbare Meester. Onbeweeglijke: Ruwe Steen, de Kubieke Steen en het Tekenbord.
- **Knife and Fork masons**
Een uitdrukking in de Engelse Vrijmetselarij. Een niet actieve Vrijmetselaar die men alleen ziet tijdens Tafelloges en daarbij vaak kritiek uit op alles en nog wat.
- **Koninklijke Kunst**
Het Vrijmetselaar zijn. De eerste vindplaats van deze term is het Constitutieboek van Anderson, verschenen in 1723. Ook het beoefenen van de wijsbegeerte in haar drie delen logica, ethica en fysica en met de vier klassieke deugden verstandigheid, dapperheid, bezonnenheid en rechtvaardigheid. Daarnaast speelt het begrip een rol in de alchemie. De KK is de hoogste levenskunst.
- **Kordon**
Onderdeel van de regalia van bestuursleden en officieren van een loge.
Een breed lint dat rondom de hals over beide schouders ligt; de einden komen aan de voorzijde samen tot een naar beneden wijzende punt. Aan die punt hangt in de regel een bijou (juweel) met als afbeelding van een symbolisch werktuig ter aanduiding van zijn functie.
- **Kubieke Steen**
In de bouwsymboliek is dit de steen die door goede en juiste bewerking (inzet en ijver) van de Ruwe Steen, welke de beginnende Leerling-vrijmetselaar verzinnebeeldt: door aan zichzelf te werken, kan hij door deze transformatie (o.a. onthechting: het ontdoen van het oude leven in denken en doen) zich vormen tot een bouwsteen die passend en geschikt is om te worden gebruikt bij de bouw aan de tempel der mensheid of volmaking.

- **Kwasten**

Dus, de Ruwe Steen ligt besloten in de Kubieke Steen. Hij behoort tot de zgn. Onbewegelijke Kleinodiën.

In de Vrijmetselarij heeft het twee vormen aan de beide uiteinde van het Koord met de knopen. Het Koord met de knopen werd in de 18e eeuwse franse geschriften aangegeven als 'houppe dentelée'. (getande kwast) Het komt voor op de vier hoekpunten van het Engelse Leerling-tableau, waar zij worden gezien als symbool voor de 'kardinale deugden', Prudentia, Temperantia, Fortudo en Justitia. **Voorzichtigheid**, (in de zin van vooruitzien), **matigheid** (in de zin van zelfbeheersing), **moed** (vastberadenheid, durf) en **rechtvaardigheid** (in de zin van eerlijkheid)

L

- **Landmerken**

Kenmerken van de maçonnieke werkwijze, die niet kunnen worden verandert zonder dat de Vrijmetselarij daardoor haar identiteit zou verliezen.

- **Labyrint**

Een doolhof, naar het klassieke voorbeeld van het labyrint van Knossos op Kreta. Gaan door het labyrint, waar men kan verdwalen en omkomen, is een metafoor waarmee de gang door het leven kan zijn bedoeld, maar ook de gang naar de binnenwereld van de ziel. Vandaar dat op de vloer van sommige middeleeuwse kathedralen eveneens een labyrint was aangebracht; de daarop aangegeven weg werd door pelgrims kruipend afgelegd als symbool van de tocht naar Jeruzalem. De figuur van het labyrint wordt gesuggereerd door de reizen van de vrijmetselaar, wanneer deze in sommige Loges beurtelings 'met de zon mee' en 'tegen de zon in' worden afgelegd (wenteltrap). De gang door het labyrint had immers eenzelfde verloop.

- **Lewis**

Hulpwerktuig, in het Nederlands 'wolf' geheten, voorzien van een hiijsog, waarmee zware steenblokken gehesen en ter bestemder plaatse neergezet kunnen worden. In de Nederlandse ritus komt de wolf niet meer voor.

- **Levende stenen**

Deze term wordt wel gebruikt als er wordt gesproken over de bouw aan de tempel, en is afkomstig van de Bijbeltekst 1 Petrus 2 : 5. Hiermee is bedoeld de zinnebeeldige strekking van de bouw van de Tempel van Salomo.

- **Letter of good standing**

Een Tekenplank (brief) ter identificatie van lidmaatschap die men nodig heeft als een Broeder een loge in het buitenland wil visiteren. Deze brief kan hij bij de secretaris van zijn loge aanvragen, die op zijn beurt een verzoek doet bij het Grootsecretariaat.

- **Leeuwengreep**

De term wordt wel gebruikt ter aanduiding van de Aanraking van de Meester-vrijmetselaar. De leeuw staat voor het universele symbool van de zon, het vuur, de geestkracht en de soevereiniteit.

- **Licht en bouwsymboliek**

In de vrijmetselarij worden twee onderling samenhangende soorten symboliek onderscheiden: bouwsymboliek en lichtsymboliek. De oudste en oorspronkelijkste daarvan is de bouwsymboliek. Maar tijdens de middeleeuwen is parallel daaraan een lichtsymboliek ontstaan toen de bouwers van kerken zochten naar meer ruimte en naar meer licht in deze bouwwerken. Op basis van esthetisch-religieuze ideeën werd met behulp van ruimte gecreëerd en d.m.v. grote glasramen een prachtige lichtinval bewerkstelligd. Zo ontstond de gotiek, in tegenstelling tot de (Romaanse) tempels en kerken van daarvoor., waar veelal sprake was van een soort mystieke schemering binnen het gebouw.

- **Lontstokken**

Rookgerei. (sigaretten,sigaren) lontstok t.b.v. Aansteken kaarsen O.:L.:

- **Loon uitbetalen**

De A.:Mr.: dankt de Broeder inleider voor de opgeleverde arbeid.

- **Lopen in Open Loge**

Gaat in hier en daar nog al eens fout. Het vergt toch enige discipline en kennis van de Ritus. Men loopt in O.: L.: in de Houding van Trouw, nooit in het Teken. Men staat in het Teken. Alle lopende handelingen dient men zoveel mogelijk met de loop van de zon uit te voeren. Men opent het lopen met de linkervoet als teken van 'Gloria' (overwinning).

- **Loge van Volmaking**

(Loge de Perfection, tempel van volmaking). Het spraakgebruik wil dat de 4^e tot en met de 14^e graad van de Schotse Ritus worden uitgevoerd in een Loge van Volmaking.

- **Libre**

In de Nederlandse loges van de 18^e eeuw werd, wanneer de Broeders tijdelijk tot verpozing werden geroepen, de loge voor enige tijd 'Libre' verklaard. In de Engelse werkwijze worden de Broeders dan 'van de arbeid tot verpozing geroepen' (from labour to refreshment); de Broeders verlaten de loge. De Bijbel wordt, met de Passer en de Winkelhaak er nog steeds op, dichtgeslagen.

- **Langwerpig vierkant** ‘oblong square’ (wiskundig onjuist). Deze term komt reeds voor in de catechismus van de onthullingsgeschriften ‘masonry Dissected’ van Samuel Prichard uit 1730. In vroegere tijden een rechthoek die tweemaal zo lang is als breed. In de Vrijmetselarij duidt men daarmee de vorm van de loge aan.
 - **Liefdekas** Een aloud gebruik dat op iedere logebijeenkomst een collecte wordt gehouden voor een liefdadig doel. Oorspronkelijk was deze collecte bedoeld voor behoeftige Broeders of hun naasten. De Voorzittend Meester bepaald tegenwoordig voor welke liefdadigheidactie de collecte is bedoeld. De Aalmoezenier heeft hierin een adviserende rol.
 - **Liefdeknoop** Een knoop in de vorm van een losse achtsteek is van oudsher een symbool van liefde en/of vriendschap. Reeds de Vikingen gebruikte dit teken, later ook diverse ridderorden. In de heraldiek komt de liefdeknoop voor in een Koord rondom het alliantiewapen van adellijke vrouwen en duidt op vast en stevig verbond voor het leven. In de vrijmetselarij komt het voor als het Koord rondom het Tableau van de Leerlinggraad als teken voor het gesloten verbond ‘voor het ganse leven’.
 - **Liniaal** Niet te verwarren met de Vierentwintig-delige Maatstok. Hij wijst ons op het volgen van onze plichten zonder naar links of naar rechts af te wijken.
 - **Lijn** Dit Symbool; een lijn met een Schietlood eraan, lijkt erg veel op het Schietlood. Zij hebben dezelfde zedelijke strekking. De eerste komt in de Leerling-grad, de tweede in sommige loges in de Gezellengraad voor.
- M**
- **Maçonniek applaus** 3 x 3 roffel, zowel via handgeklap of een 3 x 3 op tafelblad.
 - **Metselaartje** Maçonniek wijnglas ofwel Kanon genoemd.
 - **Maçonniek nieuwjaar** 1 maart. Heeft ritueel gezien geen bijzondere betekenis. De maçonnieke tijdrekening is gebaseerd op oude overleveringen van voor onze tijdrekening, volgens welke de schepping van de wereld meer dan 4.000 jaar voor Christus zou hebben plaatsgevonden. In de oude Romeinse kalender van voor Julius Caesar 46 v. Chr. begon het jaar op 1 Martius. Dit is nog steeds merkbaar aan de namen van de maanden september ('septem' = zeven), oktober ('octo' = acht), november ('novem' = negen) en december ('decem' = tien) en aan het feit dat februari, als laatste maand, de resterende dagen bevatte.
 - **Meetsnoer** Het koord met de liefdeknoopen, dat oorspronkelijk een verbindend element was. Sinds 1935 in de bouwsymboliek getrokken. Een maatgevend element. Een meetsnoer waarmee bepaalde afstanden kunnen worden uitgezet.
 - **Meester van Eer** Een loge kan leden der Orde die zich jegens de loge bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt, benoemen tot erelid. De Meester van Eer, zit in Open loge in het oosten en ten Zuiden van de Achtbare Meester.
 - **Metselen** Een ander woord voor arbeiden of werken in Maçonnieke zin.
 - **Manoeuvres** De aan de tafelloge gebruikelijke bewegingen met het wijnglas of kanon, die in acht worden genomen bij het instellen van een conditie. Van oorsprong gaat het om militaire beeldspraak, waarschijnlijk onder invloed van het relatief grote aandeel van militairen in de Vrijmetselarij. Bijv. ‘hand aan het geschut’, ‘met standvizier’, ‘leg aan’, ‘zet af geschut’, ‘presenteer geschut’. Kanon= wijnglas, rood kruis= rode wijn en ‘schieten’ voor drinken. Zie tafelwetten, tafelcondities.
 - **Meesterconvent** Een door het Hoofdbestuur der Orde bijeengeroepen samenkomst van Voorzittend Meesters van alle loges onder het Grootoosten der Nederlandse. Met leden van het Grootbestuur, ter bespreking van aangelegenheden welke in het belang van de Orde zijn.
 - **Middenkamer** De plaats waar de Meester vrijmetselaar zijn loon ontvangt en waar hij symbolisch is verheven. Volgens 1 Kon. 6 : 8 was de middenkamer van de Tempel van Salomo bereikbaar via een wenteltrap. Noch zichtbaar op de Engelse Tableaus. In de Nederlandse traditie is deze min of meer verdwenen, maar vorm gekregen in de trap met 7 treden.

- **Mystagogie**
Het opwekken en interpreteren van het binnenste in de mens. 'agein' betekent 'begeleiden, leiden, meevoeren. Mistagogiek, een mens begeleiden naar de beleving van zichzelf als een mysterie. 'Myste' was een man of vrouw die ingewijd ging worden in de 'mysteries'. Een 'mystagoog' begeleidde deze wijdelingen op hun inwijdingsweg. In de vrijmetselarij mogelijk Broeder Voorbereider en/of Broeder Geleider.
 - **Middelpunt**
Volgens de eerste der Oude Plichten uit het Constitutieboek van Anderson (1723) is de Vrijmetselarij het 'middelpunt' van vereniging van mensen die anders in voortdurende verwijdering van elkaar zouden gebleven.
 - **Middag (het is volle)**
De loge wordt geopend als het 'volle middag' is, d.w.z. als de zon in haar hoogste stand (zenit) staat (en de kolommen J en B op de Tempel van Salomo geen schaduw geven) en haar licht in volle luister kan doen schijnen in de loge.
 - **Middernacht (het is volle)**
Volgens de maçonnieke traditie wordt een loge gesloten als het 'volle middernacht' is, d.w.z. als de zon symbolisch is ondergegaan en haar laatste lichtstralen zijn verdwenen.
 - **Moederloge**
De benaming van de loge waarin iemand is aangenomen als Leerling Vrijmetselaar.
 - **Maçon bien instruit**
Aanduiding voor een ervaren en erudiete Vrijmetselaar.
 - **Moker des gezags**
De voorzittershamer van de A.: Mr.:
 - **Mopsen**
De 'Orde der Mopsen' is in 1738 ontstaan te Wenen, waarschijnlijk in rooms-katholieke kringen, als reactie op de veroordeling van de Vrijmetselarij door de bul van paus Clemens XII in dat jaar. De Mopsen lieten zowel mannen als vrouwen toe en zij vrij spoedig verdwenen bij de opkomst van de adoptieloges. In de Mopsenorde figureerde een kleine mopsenhond als symbool van trouw en liefde.
- N**
- **Ne varietur**
(Lat). Dit betekent: 'het mag niet worden veranderd'. Deze Latijnse uitdrukking komt veelal voor op Meester-diploma's en wel bij de plaats waar de pas verheven Meester zijn handtekening zet. De handtekening op het diploma mag niet worden gewijzigd omdat deze wordt vergeleken met die van de houder in het visiteurenboek.
 - **Noodteken**
Een van de geheimen der vrijmetselarij, hetwelk slechts aan de Meester-vrijmetselaar kan worden bekendgemaakt. Mag niet worden gebruikt in het eigen belang, maar slechts waarde heeft als expressie van de hoogst denkbare zielennoed.
 - **Neofiet**
Van neophyt (lat.). Letterlijk: 'nieuw groeisel'. In de antieke mysteriën de aanduiding van de kandidaat dan wel van de nieuwe (in) gewijde. Komt uit de Franse Vrijmetselarij.
- P**
- **Passen**
Het gebruik van de maçonnieke passen in de Nederlandse symbolieke Vrijmetselarij is, op een enkele uitzondering na, helaas verloren gegaan sinds de invoering van het ritueel-1928. Slechts bij enkele niet veelvuldige gelegenheden treft men een overblijfsel aan, zoals bij de installatie van een nieuwe Meester der Loge, die over het Tableau gaand, de nog regerende Meester nadert met drie lange passen. Bij Loge 'Licht & Vrijheid' in O.: Eindhoven nog in gebruik.
 - **Passant**
Voor 1917 was het in Nederland nog geen verplichting om, behalve te zijn ingeschreven als lid van de Orde, tevens lid te zijn van een loge. In die tijd kwam het dan ook veelvuldig voor dat iemand in een loge werd aangenomen en ingewijd, maar geen betalend of 'effectief' lid van die loge was, zo iemand werd een passant genoemd. Ging hij op reis en bezocht hij een andere loge, dan was het mogelijk dat hij daar werd bevorderd naar een volgende graad en daarna van het toneel verdween.
 - **Paslood**
Dit is een Oudnederlands woord, dat tegenwoordig niet meer in gebruik is. Het paslood bestaat uit een plank waaraan een schietlood is bevestigd en welke plank een pasvlak haaks staat op het koord van het schietlood, dan noemt men het instrument een waterpas, dat dient voor het controleren van horizontale vlakken.
 - **Past Master**
De aanduiding van een Gewezen Meester. Het is geen maçonnieke rang.

- **Paswoord**
Het is in Nederland gebruikelijk dat iedere Broeder die een Open Loge van de symbolieke Vrijmetselarij bezoekt, de Dekker een paswoord van de respectievelijke graad influistert. Naast het afgeven van het paswoord dient de Onderzoeker (in vele loges de Ceremoniemeester) na te gaan of de Broederbezoeker (visiteur), ertoe gerechtigd is aan de werkzaamheden deel te nemen.
- **Platonische lichamen**
Zijn de enige bestaande regelmatige veelvlakken. Hun volgorde van noord naar zuid is: **viervlak**, (tetraëder)=symbool van het vuur, **achtvlak**, (octaëder)=symbool van de lucht **zesvlak**, (kubus of hexaëder)=symbool van de aarde, **twintigvlak**, (ikosaëder)=symbool van water en **twaalfvlak** (12 vijfhoeken, dodecaëder)=symbool van al het bestaande, het vijfde samenstel, waar al het andere uit voortkomt. In die volgorde verbeelden zij de vier elementen: vuur, lucht, aarde, water en het heelal. De Platonische lichamen herinneren ons aan de harmonische orde, die door de Opperbouwmeester in het heelal werd gelegd en die wij hier op aarde trachten na te streven. Ze zijn genoemd naar Plato, omdat hij aan de vijf regelmatige veelvlakken bepaalde eigenschappen toekende. De regelmatige veelvlakken worden begrensd door regelmatige veelhoeken, en wel de driehoek, het vierkant en de vijfhoek, de basisfiguren voor de middeleeuwse geometrie.
- **Poort der loge**
De toegangsdeur van de logeruimte, waarop de kandidaat klopt teneinde toegang te krijgen.
- **Poort in het Oosten**
De symbolische doorgang in het Oosten van de loge naar de middenkamer, zoals ook op Tableaus is aangegeven. In verschillende loges de doorgang achter de zetel van de A.: Mr.:. Er wordt gezegd, dat in deze doorgang een sluier zou moeten hangen met de tekst 'Des wetens end'.
- **Profaan**
Uit het Latijn 'profanus'=oningewijd pro=voor en fanum=heiligheid In maçonniek spraakgebruik: de buitenstaander; men zegt wel eens dat de kandidaat aanklopt 'met profaan geweld' d.w.z. met een slag die niet maçonniek is.
- **Profane stijl**
Deze uitdrukking wordt uitsluitend geschreven in afgekorte vorm, p.s. en geplaatst achter de datering volgens de algemene gebruikelijke jaartelling (A.D.) of gecombineerd met de maçonnieke datering, zoals b.v. 07-07-2015 (07-07-6015 **p.s.**).
- **Patent**
In de 18^e eeuw werd aan Broeders nog geen diploma uitgereikt. Eerst wanneer zij de loge gingen verlaten om zich elders te vestigen, konden zij 'ontslag en patent' vragen. Zij ontvingen een bewijs dat zij geen achterstallige contributie verschuldigd waren., dat zij goed stonden aangeschreven en in welke graad zij waren ingewijd. Later krijgt dit 'patent' het karakter van een diploma.
- **Passer en Winkelhaak**
Het symbool voor de gehele Vrijmetselarij. Het is in de bouw een van de belangrijkste werktuigen voor het ontwerpen en wordt vanwege zijn belangrijkheid dan ook toegedacht aan de Grootmeester. Hij wordt gebruikt om afstanden te meten en uit te zetten en om maten over te nemen of te controleren. Het is de Meester der Loge die de Passer instelt op de goede maat (hij is dus maatgevend) Symbolisch: maat houden, het betrachten van matigheid, het paal en perk stellen aan de wensen. Betekenis van **Passer** en **Winkelhaak** (Winkelhaak ligt in de 1^e graad op de Passer) De Passer symboliseert de **ZON** het mannelijke beginsel. (het licht, het spirituele, kleur rood. De Leerling heeft als ruwe steen nog geen (echt) licht kunnen ontwaren. Het eerste licht ontwaart hij als gezet. (Wanneer de linkerpoot van de Passer op de Winkelhaak komt te liggen) De Winkelhaak ligt dus in de 1^e graad op de Passer en symboliseert de **MAAN** het vrouwelijke beginsel. (het beschouwelijke, kleur blauw) Tussen Passer en Winkelhaak is heiligheid. In de winter was dit een aantal meters hoger op het zuidelijke zijvlak daarvan. Door het gebruik van de obelisk (en het grondvlak in hun omgeving) als zonnewijzer kon men zeer nauwkeurig de tijd van de dag en de datum van het jaar bepalen.
- **Preceptor**
(Lat.: Leraar, instructeur) In Engeland de leider van een instructieloge.

- O**

 - **Obediëntie**
Het woord stamt uit het Frans 'obédience' = onderworpenheid, gehoorzaamheid en duidt op de onderwerping die werkplaatsen en leden verschuldigd zijn aan de wetten en besluiten van de desbetreffende grootmacht (vooral niet symbolieken graden).
 - **Officieren**
De bekleders van ambten in de loge, die daartoe zijn verkozen of benoemd. De term 'Officieren' is niet van militaire oorsprong, maar is afgeleid van het woord 'officie' = bediening. Het begrip dient te worden onderscheiden in Officierenbestuursleden en overige Officieren. Tot deze laatste categorie behoren in het algemeen de Ceremoniemeester, de Dekker, de Hof en Keldermeester, de Bouw en Meubelmeester, de Voorbereider, de Onderzoeker, de Kapelmeester (Broeder van Talent), en de Aalmoezenier. Zo nodig kan de Achtbare Meester beambten benoemen, zoals de archivaris en een bibliothecaris.
 - **Onderzoeker (Broeder)**
Deze functionaris behoort tot de Officieren der loge. Het is zijn taak na te gaan of een Broederbezoeker (visiteur) die binnen de loge onbekend is, ertoe gerechtigd is aan de werkzaamheden deel te nemen; hij onderzoekt daartoe het getoonde diploma of andere documenten en beproeft de bezoeker op de hem bekende wijze. In sommige loges is deze functie toebedeeld aan de Ceremoniemeester.
 - **Onuitsprekelijke naam**
Dat de naam van God niet ijdel (lichtvaardig) mogen gebruiken (JHWH). In de Vrijmetselarij is het gegeven van de onuitsprekelijke naam geassocieerd met het Verloren Woord.
 - **Onuitsprekelijke graden**
Een aan het Engels ('ineffable degrees') ontleende term voor een aantal graden in de Schotse Ritus nl. de 4^e tot en met de 14^e graad (In het Frans Loge de Perfection) In Nederland alleen nog de 4^e graad.
 - **Onzichtbare college (het)**
In Engeland de Royal Society. Na de terugkeer van de republiek naar de monarchie verleende Karel II in 1662 Koninklijke goedkeuring aan het genootschap. Ten tijden van de republiek onder aanvoering van Elias Ashmole (voorheen wapenmeester van de koning in Oxford en vrijmetselaar) het 'onzichtbare college' genoemd. Het eerste wetenschappelijke genootschap ter wereld dat zich bezighield met het inzicht in de wonderen van de 'Grote Bouwmeester des Heelals' Het vrijheidsbesef van de vrijmetselarij had eerst een jonge republiek gecreëerd. Toen die sneuvelde, volgde er een organisatie die de grenzen van de menselijke kennis verlegde en zo een tijdperk van verlichting inluidde dat het fundament was voor de geïndustrialiseerde samenleving van de negentiende, twintigste en ev. de eenentwintigste eeuw. (bekende leden: Francis Bacon, Joh Wallis, Isaac Newton, Robert Hooke, Christopher Wren.
 - **Old Charges/Oude Plichten**
De verzamelnaam voor manuscripten uit de periode van circa 1350 tot 1730, welke wat inhoud en vorm betreft veel overeenkomsten met elkaar hebben en van belang zijn voor het bestuderen van de geschiedenis der Vrijmetselarij. Het gaat hierbij nl. om handschriften welke de regelgeving voor de oude operationele bouwcorporaties behelzen. In engere zin zijn de 'Old Charges' wat men in het Nederlands noemt de 'Oude Plichten' welke een onderdeel vormen van het constitutieboek van Anderson uit 1732, en welke dienden 'om voorgelezen te worden bij het aannemen van nieuwe Broeders of wanneer de Meester der Loge het zal bevelen'. Anderson heeft zich bij de samenstelling hiervan gebaseerd op de 'Manuscript Constitutions'.
 - **Op u komt het aan**
Wanneer het er om gaat de Orde kwalitatief en kwantitatief uit te bouwen, zal dat van ons voorbeeld en gedrag in de samenleving afhangen, meer dan van wat anders ook. Het is een illusie te menen dat we onze vrienden en bekenden ooit voor de Orde zullen kunnen interesseren als zij in ons persoonlijk gedrag niet iets kunnen bespeuren dat hen aantrekt. Het is moeilijk aan te geven hoe dat gedrag in concreto dient te wezen; daartoe zijn wij, Ordeleden, te verschillend geaard. Maar in abstracto kan men stellen dat ons gedrag getrouw dient te zijn aan onszelf, onze medemens tot steun zal moeten wezen en gericht dient te worden op de Meester. Het maçonnieke licht werd ons in de Loge getoond opdat we het brengen van dat licht inde Loge van de O□B□d□H.". als een opdracht zouden zien. Dat kan alleen door middel van onze levenshouding, in tijden van voorspoed, zeker, maar vooral in tijden van tegenspoed, opdat voor ons en hen die ons nabij staan, het Licht blijft schijnen, ook in de duisternis.

- **Opziener**
In het Frans surveillant. Een opziener is iemand die toezicht houdt, die zorg heeft voor het geestelijk welzijn van de heiligen. Het Griekse woord voor opziener is *episkopos* (*epi*= naar; *skopos*= letten op, kijken naar). Het ambt van opziener (= oudste) en dienaar (= diaken).
- **Oosten**
Statutaire vestigingsplaats van een Loge. Bijv. O.: Eindhoven no. 141. De hemelstreek waar de zon Opkomt en daardoor de zinnebeeldige benaming van de plaats vanwaar het licht zijn oorsprong heeft. De Loge is Oost-West gericht. De plaats van de Meester der Loge is in het oosten.
- **Oorlam**
Een Broeder die de Loge een versnapering aanbiedt. (borrel) Bijvoorbeeld voor zijn verjaardag. (niet specifiek maçonniek)
- **Omvatten van de G.: K.: te**
Achter de Gebroken Kolom gaan staan om bijv. een Bouwstuk op leveren.
- **R**
- **Rood kruut**
Rode wijn tijdens Broedermaal. (zie leerstuk 'Tafelconditie, bestek'.
- **Resolutiën**
Benaming van de notulenboeken met de besluiten van de Groote Loge (Grootloge) sinds de oprichting (herstelling) van het Grootmeesterschap in 1756. De Resolutiën zijn een onmisbare bron voor de geschiedenis en de ontwikkeling van de Nederlandse Vrijmetselarij.
- **Regalia**
Maçonnieke attributen welke iemand kenmerken als vrijmetselaar en tevens een graad en/of een functie aangeven. Tot deze onderscheidingstekenen behoren in de eerste plaats het schootsvel en de witte handschoenen.
- **Rede van de Avond**
Maçonnieke toetsing van een bouwstuk door Br.: Red.: aan het einde van een comparitie.
- **Redenaar**
Titel van een belangrijke functionaris in een loge. Hij voert het woord bij de explicatie van het Tableau en levert een essentiële bijdrage aan de verheffing tot Meester door het verhalen van de mythe van Hiram. Daarnaast spreekt hij in de beide St. Jan-loges, Rouwloges en bij andere bijzondere gelegenheden. Buiten de rituele arbeid is hij verantwoordelijk voor het opstellen van de Arbeidstafel en hij dient er zorg voor te dragen dat bouwstukken worden opgeleverd. Daarnaast moet hij deze, en andere zaken, toetsen aan de maçonnieke mores. Hij is al zodanig het 'geweten der loge'. In Frankrijk noemen ze hem met de benaming 'Orateur' In de Engelse Vrijmetselarij kennen ze deze functie niet.
- **Regelmatige en onregelmatige**
Men noemt gewoonlijk 'regelmatige' vrijmetselarij – al protesteren vele Fransen heftig tegen deze opvatting! – de Grootloges en Grootoostens die door Grootloges van Engeland, Schotland en Ierland, en door overige Angelsaksische Grootloges wordt erkend. Alleen die obediënties worden erkend, die de Landmerken in ere houden. Wie de Opperbouwmeester des Heelals uit de statuten schraapt, wie het Heilig Boek, uit de Werkplaatsen wegneemt, wie vrouwen in de loges aanvaard, enz., komt niet in aanmerking om als 'regelmatig' te worden erkend (Dr. M. Dierickx).
- **Ritus**
Een geheel van zinvolle symbolische en allusieve handelingen en daarbij uitgesproken woorden, dat op de bestemde tijd en plaats steeds op dezelfde, voorgeschreven wijze wordt uitgevoerd volgens een ritueel. Een ritueel is de schriftelijke vastlegging van een ritueel (een geheel van riten).
- **Rode Graden**
Benaming voor een groep van graden, met name de 15^e t/m de 18^e graad van de Schotse ritus, waarvan tegenwoordig alleen de 18^e graad van de Ridder van het Rozekruis, wordt beoefend.. De kleur rood symboliseert in de klassieke traditie de oerelementen vuur en lucht. Het geldt binnen de maçonnieke traditie als teken van het mannelijke actieve, het spirituele, de Geest. Het is in kabbalistische traditie de Priesterlijke zuil (Het Johannes beginsel) Het vertegenwoordigt in de Werkplaats de Noorderkolom. (de kolom J) Het staat verder voor het verticale de Zon, de leeuw (het getal 3).
- **Rode Lantaarn**
De lantaarn is de menselijk kennis, want het is de vonk van het Universele vuur, gevangen in een "kunstmatige voorwerp" de lantaarn. het is het licht van degenen die wonen in het lagere universum en met behulp waarvan zij trachten te volgen in de voetsporen van de Waarheid. In menig loge nog het gebruik om tijdens de Tafelloge door de laatste aangenomen leerling een 'rode lantaarn' aan de pas aangenomen leerling uit te reiken (stamt uit de stoomtrein tijdperk om de laatste wagon uit te rusten met een rode lantaarn). Comparitie in de Rode Graden.
- **Ronde**

- **Rond, Vierkant en Rechthoek** Rond (cirkel) = intuïtie, Vierkant= intellect, Rechthoek= mystiek (Tableau, Tempel. Alle klassieke Heilige Plaatsen of Tempels, zo ook de huidige tweede tempel (complex) op de berg Moriah in Jeruzalem is rechthoekig) Allegorisch gezien is de Ronde Tafel de tafel van de **intuïtie**, de Vierkante Tafel symboliseert het **intellect**, en de Rechthoekige Tafel de **mystiek**. Het was geen toeval dat de Tempeliers hun kerken op 'ronde tafels' (funderingen) bouwden
- **Ruwe Steen** Een van de zgn. onbeweeglijke kleinodiën van de Loge. Symbool van de onvolmaakte mens in de 1^e graad.
- **S**
- **Sikkel of Zeis** Een Symbool van de Onzekerheid van het Menselijke Leven.
- **Sluizen der welsprekendheid** Aankondiging van de A.: Mr.: tijdens een Tafelloge dat de Broeders vrijelijk kunnen spreken en een toespraak mogen houden.
- **St. Jan (Johannesen)** Een jaar wordt van oudsher opgehangen aan acht feestdagen, met midwinter en midzomer als belangrijkste, omdat dat de overgangsmomenten zijn in de zonnecyclus. Deze twee doorgangen zijn gekoppeld aan 'de God van de doorgangen' die door de Romeinen Janus wordt genoemd, door de Egyptenaren **Anubis**, door de Sumeriërs **Anu** en door de Grieken **Chronos**. Omdat Janus het vermogen had om zowel vooruit als achteruit in de tijd te schouwen, werd hij symbolisch afgebeeld met een dubbelhoofd: de bekende januskop. Door dit schouwvermogen was hij in staat de tijd te overzien, terwijl we zijn Sumerische naam (Anu) zien terugkomen in de jaarstart januari en in anno domini, het jaar van de Heer. Als 'God van de doorgangen' is Janus bij de B poort geposteerd in de functie van **Dekker** en wordt daarom ook hemelpoortwachter genoemd. Door zijn zichtvermogen is hij in staat om beide kanten van de hemelpoort te overzien, en hij is daarmee optimaal geschikt om de passanten aldaar te helpen bij hun moment van sterven en wedergeboorte. Was Janus, op de Egyptische tableaux', geposteerd bij de B poort met een duidelijke functie, zo werd hij in mediterrane landen gepositioneerd bij de tempeltoegang; men zag zo'n tempelpoort ook als een toegang tot de hemel.... Met de kersteninggolf werd het nog onduidelijker. Na op de god Janus het label 'heidens' geplakt te hebben, splitste men hem overlangs in twee Johannesen, en koos voor Johannes de Evangelist en Johannes de Doper om die een respectievelijk de J en de B kolom te koppelen, en daarmee aan respectievelijk Midwinter en Midzomer. Ritus en Tempelbouw ging er twintig jaar geleden toe over om deze te hernoemen tot Winter St-Jan en Zomer St-Jan. Daarmee was de verwarring gemaximaliseerd, want het jaarfeest van Johannes de Doper, geboren op 25 december, werd aan Midzomer geplakt, terwijl Midwinter, het belangrijkste feest van de acht, werd toegewezen aan de evangelist, een figuur die noch geboorte- noch sterfdatum kent, omdat hij nooit bestond; het was enkel de schuilnaam van een Romeins Schrijverscollectief uit de derde eeuw.
- **St. Jansbouwstuk** Bouwstuk van Br.: Red.: tijdens Zomer of Winter St. Jan. Vaak een dieper beschouwing over de stand van loge en arbeid van de afgelopen werkperiode.
- **Staf (staven)** De staf is geen specifiek maçonniek attribuut in eigenlijke zin. Het is een ceremonieel gebruiksvoorwerp voor de Ceremoniemeester. Het dient te voldoen aan eisen van eenvoud en verantwoorde vormgeving, zonder theologische of levensbeschouwelijke opvattingen er aan te verbinden. Het hanteren van de staf is het uitoefenen van een bepaald toevertrouwd gezag. Men kent verschillende soorten staven; 1 de korte staf (bâton), 2 de heupstaf (rod), 3 de lange staf (wand).
- **Stalen Gewelf** Dit wordt gevormd door een haag van personen die hun zwaarden heffen met de punten tegen elkaar, zodat er iemand onderdoor kan lopen. Het is een eerbetoon in O.: L.: bij in- en uitgeleide Stalen Gewelf van 5 voor visiterende Achtbare Meesters, Stalen Gewelf van 7 voor visiterende leden van het Ordebestuur.
- **Standvizier** Op commando heft men het glas (Kanon) tot op ooghoogte (in sommige Loges tegen de linkerborst of schouder). Wordt de conditie uitgebracht op iemand die aanwezig is, dan richt men het Kanon op hem. (Wolson 1753)
- **Schieten/vuren** Het drinken van het rode of witte kruut tijdens het Broedermaal.

- **Schietlood**
Een van de drie zgn. Beweeglijke Kleinodiën. (ook te noemen paslood) Dit symbool is afgebeeld op het 1^e graads Tableau en wordt als bijou gedragen aan het kordon van de Tweede Opziener. Als hulpwerktuig wordt het gebruikt voor het controleren van de juiste stand van verticale (loodrechte) vlakken. Het schietlood is volgens de Engelse uitleg een symbool van oprechtheid en rechtschapenheid.
- **Schootsvel**
Het voorschoot van de operationele steenhouders, tootit iedere vrijmetselaar zich in Open Loge. Oorspronkelijk een eenvoudig kalfs of lamsvel dat later werd gestileerd door een vaste vorm en uitvoering. Het kreeg toen een afgeronde vorm van een hart of schildvormige vorm. Nog later in de 19^e eeuw verschenen de nu bekende rechthoekige schootsvellen. Het schootsvel is van oudsher wit van vorm met een blauwe omranding als teken van de symbolieke graden. Nu worden de schootsvellen zowel in de blauwe, als wel in de rode graden versierd in de eigen kleuren van de loge.
- **Servant**
Persoon met een verzorgingsfunctie in een Logegebouw. Hij onderhoudt de inrichting van de Loge- en comparitieuimte(n). Hij is een soort conciërge en hoeft geen Vrijmetselaar te zijn.
- **Servet of vaandel**
In verschillende loges is het gebruik tijdens de tafelloge bij het uitbrengen van de toast of heildronk het servet over de linkerschouder te slaan. Komt waarschijnlijk uit Duitsland van de Berlijnse tafelwetten uit 1777 en wordt gezien als onderscheidingsteken. De Meesters slaan het servet over de linkerschouder, Gezellen wikkelen het om de linkerarm en Leerlingen hangen het over de linkerarm. De oorsprong van dit gebruik ligt in het eisen van tafelmanieren in die tijd.
- **Sieraden van de Loge**
De traditionele groepsbenaming voor de Mozaïeken of Geblokte Vloer, de Getande Rand en de Vlammeende Ster. Men vindt ze vermeld in de 18^e eeuwse onthullingsgeschriften en in de 2^e graads catechismus van de ritualen 1812-1820.
- **Sjerp**
In sommige voortgezette werkwijzen behoort een sjerp tot de maçonnieke Regalia. Het verschil met het kordon is dat de sjerp slechts over een Schouder (linkerschouder, de kant van het hart) wordt gedragen; het uiteinde aan de onderzijde hangt dan op een heup (rechterheup).
- **Sleepruim**
Oude naam voor de acaciaboorn; thans in onbruik geraakt.
- **Spitsteen**
Op oude 18^e en 19^e eeuwse Tableaus ziet men veelal de spitssteen
Afgebeeld: een Kubieke steen met een piramide er bovenop. De zin van dit symbool is niet duidelijk meer. In leergesprekken uit 18^e eeuw spreekt men van de 'vierkante wetsteen' of van de 'gepunte cubische steen' waarop de Gezellen hun gereedschap slijpen of waarop de Leerlingen leren arbeiden.
- **Spiegel**
Een belangrijk symbool dat in de meeste loges nog van belang is. Het is afkomstig uit het Duitse Schröder-ritueel. Het symbool is in de 19^e eeuw vanuit Duitsland naar Nederland gekomen en is in 1928 ingepast in het Hoofdbestuurritueel. In Engeland is de spiegel onbekend. De spiegel is een middel om de kandidaat te manen tot zelfkennis, de 'Anfang aller menslichen Weisheit'.
- **Spade**
Een Symbool van Dood en Leven.
- **Squaring the Lodge**
Het haaks lopen tijdens O.:L.:. De Loge is rechthoekig van vorm. De Bewegingen in de logeruimte worden om praktische redenen gemaakt rondom het Tableau, waarbij men eertijds door ruimtegebrek al spoedig rechte hoeken ging maken. Men loopt vooral tijdens O.:L.: hoofdzakelijk met de zon mee en men opent het haakslopen met de linkervoet ten teken van overwinning (gloria).
- **Steen (eerste)**
Heeft te maken met de gewoonte een 'eerste steen' te plaatsen bij bijzondere gebouwen. De eerste steen werd gelegd in de Noordoosthoek van de bouw. Vanuit dit punt werden de metingen verricht voor het leggen van de fundamenteën. Vandaar dat de pas aangenomen Leerling-vrijmetselaar op deze plaats zijn eerste instructies ontvangt, want hij is immers een levende steen (niet te verwarren met de hoeksteen of sluitsteen).
- **Sluitsteen (de)**
Christelijk concept van de Heilige drie-eenheid, dat de Vader, de Zoon en de Heilige Geest als een Godheid beschrijft. Volgens sommige Bijbelonderzoekers moet de oorsprong van de Drie-eenheid gelegen zijn in de symbolen van de zuilen. God de Vader is de sluitsteen, de shalom, de zoon Gods is de Tsedek zuil ofwel **Jachin** genoemd, en de

koning der joden de Mishpat zuil ofwel de **Boaz** zuil. De twee zuilen zijn allebei aards, maar als de hemelse boog eroverheen (de sluitsteen) wordt gelegd, ontstaat de volmaakte harmonie tussen God en zijn gelovigen. De toepassing van de zuilen en beschrijvingen van Jezus als ‘de hoeksteen’ vormen een duidelijk verband met de vrijmetselarij (Royal Arch). Waarschijnlijk is het een echo van Egyptische herkomst van het joodse geheim. Het christelijke kruis blijkt niet dezelfde vorm te hebben als het kruis waaraan Jezus is gestorven. In werkelijkheid is het een oude Egyptische hiëroglief die ‘verlosser’ betekent. Het symbool van een bisschop, dat door Jacobus werd gedragen en nog steeds bestaat, is een hiëroglief voor ‘Amon’, de scheppingsgod van Thebe. Zelfs de naam **Qumran** blijkt een veelzeggende betekenis te hebben: en ‘boog over twee zuilen’.

- **Straf**

In vroegere tijden werd kandidaten voor het lidmaatschap van de Broederschap een afschrikwekkende straf voorgehouden indien zij de eed zouden verbreken volgens welke zij al hetgeen hun binnen de loge werd toevertrouwd, waaronder de zgn. geheimen, nooit openbaar zouden maken. Het Teken voor ieder der drie graden van de symbolieke Vrijmetselarij dat dienst doet als herkenningsteken, herinnert aan die opgelegde straf. Vandaar dat die Tekens ook wel ‘straftekens’ worden genoemd. De middeleeuwse en barbaarse straffen worden de kandidaat in de Angelsaksische landen traditioneel nog steeds voorgehouden in de zgn. ‘Obligations’, maar hebben uiteraard alleen een symbolische betekenis. In Nederland wordt tegenwoordig de kandidaat alleen gevraagd een belofte af te leggen, zonder sancties.

- **Symbool**

Een symbool betekent letterlijk: twee dingen, die zijn samen geworpen, een hiervan betekent een morele of geestelijke waarheid of roept deze althans voor de geest. Het symbool is een cijfer, een embleem, een letter, een voorstelling. Thomas Carlyle (1795-1881) schreef: “in een symbool is verborgenheid, maar toch ook openbaring, stilte en spraak werken erin samen. In het Grieks symbolon= ‘wat men (met zijn pendant) ter vergelijking samen of naast elkaar houdt.’ In het oudchristelijke spraakgebruik is het ‘geloofsbelijdenis’ gaan betekenen. In andere woorden ‘Symbolen zijn uitingvormen van dieper liggende, niet direct bereikbare, psychische modaliteiten.

- **Sylvesterviering**

De benaming van een min of meer feestelijke bijeenkomst van de leden van een loge met hun dames, welke dient plaats te vinden op of omstreeks oudejaarsdag. De laatste dag van het jaar is de naamdag van de heilig verklaarde paus Sylvester. Hij was de 33e paus van de Rooms Katholieke kerk. Hij vervulde de rol van paus van januari 314 tot aan zijn dood op 31 december 335.

T

- **Tableau**

De bedoeling van de Tableaus bij hun ontstaan was daarmee een afbeelding van de Loge te geven. Hoewel de aller-oudste Tableau figuren driehoekig van vorm waren, is men al spoedig overgegaan tot de rechthoekige vorm (teken van mystiek) welke beter overeenkomt met de vorm van de ruimte waarin de Loge wordt gehouden. Ook de gebruikelijke vorm van heilige plaatsen zoals tempels waren altijd uitgevoerd als een rechthoek, zo ook het Tempelcomplex als geheel van Salomo (Het Heilige der Heilige is vierkant) is rechthoekig als teken van een mystieke (heilige) plaats. In de oude Engelse Loges (tracing board) – uit het begin van de 18^e eeuw (en mogelijk eerder) – werden de Tableaus met krijt en/of houtskool op een houten of stenen vloer getekend bij de Opening van de Loge, welke tekening bij het sluiten van de Loge werd uitgeveegd. Het Tableau staat anderzijds symbool voor de kosmische krachten. Het wordt gezien als het werkblad van de vrijmetselaar.

- **Tekenbord**

Een van de drie Onbeweeglijke kleinodiën. Het is het object waaraan de Meester werkt. Op het Tekenbord maakt hij het bouwplan dat ten grondslag ligt aan de bouw van de zinnebeeldige tempel. Zij herinneren ons aan het geheimschrift van de Vrijmetselarij zoals dat in vroegere tijd (19^e eeuw) in zwang was.

- **Talent (Broeder van)**

Functionaris en officier van de loge, ook wel Kapelmeester genoemd, die door de Voorzittend Meester wordt benoemd en tot taak heeft ervoor te zorgen dat de rituele arbeid tijdens Open Loge wordt begeleid met passende muziek. De Kapelmeester was somtijds inderdaad wat zijn benaming

- **Tempel der mensheid**
 - **Tempel der volmaking**
 - **Tekenstift**
 - **Teken (of in het Teken staan)**
 - **Tranen**
 - **Trap**
 - **Troon**
 - **Tekenplank & Drie puntjes**
 - **Tronk/Bedelnap**
 - **Thesaurier**
 - **Ton**
- aanduidt: de leider van een kapel, bestaande uit een aantal musici, veelal geen lid der Orde, die op een enkel moment gedurende de Open Loge een muzikaal bouwstuk opleverden, maar voornamelijk een taak hadden bij de Tafelloge met zijn gebruiken van tafelzang.
- Symbool van onze maatschappij, waaraan de volmaakte mens (Zuivere Kubiek) zijn bijdrage levert.
- Komt in Nederland voor het eerst voor in het 'Rituaal 1928' in de Catechismus van de Leerlinggraad. Afkomstig van het Franse woord perfection. 'rite de perfection'. 'Volmaking' heeft een tweeledige betekenis: 'het tot volmaaktheid brengen' en de 'volmaaktheid' zelf (naar volmaking streven). Het streven naar een ideale toestand. Het 'voltooiën' in plaats van 'het voltooid zijn'. Het bouwen 'Aan een onzichtbare tempel, waaraan de tempel van Salomo ten zinnebeeld strekt'. Feitelijk onze eigen tempel.
- Dit symbool komt in Nederland niet voor. In Engeland ziet men de tekenstift (pencil) afgebeeld op het 3^e graads Tableau. Het is het tekengereedschap voor het ontwerpen van de bouw door de Meester.
- Symbolische handeling of gebaar dat – symbolisch – dienst doet als herkenningsteken; tezamen met Aanraking en Woord de traditionele methoden tot herkenning per graad. Het Teken mag in Open Loge uitsluitend worden gegeven indien de Meester der Loge erom vraagt, en in sommige gevallen ook indien men het woord tot de Meester richt. Het Teken moet worden onderscheiden van de zgn. Ordestand of 'in Orde' staan. In het Teken wordt niet gelopen.
- Witte tranen op een zwarte achtergrond zijn een zinnebeeld van rouw. De tranen kwamen voor in bekledingen van Rouwloges en vooral in de 18^e en 19^e eeuw op Meester-schootsvellen en 3^e graads Tableaus. In Nederland in onbruik geraakt.
- In de rituelen van de drie graden speelt een trap van zeven treden een rol: deze trap voert naar de middenkamer. De Leerling heeft slechts drie treden bestegen. De Gezel wordt geacht vijf treden te hebben bestegen en de Meester zeven treden. De getallen corresponderen met symbolische leeftijd welke bij de graden hoort. Het is ook anders gezegd het getrapt meedelen van de geheimen.
- De plaats in het Oosten van de loge vanwaar de Meester de loge leidt. De zetel van de Meester der loge wordt in de maçonnieke traditie 'de zetel van Salomo' genoemd. De troon is geplaatst op een verhoging sinds een decreet uit 1756 om de plaats van de Meester meer cachet te geven doormiddel van baldakijn en ander versieringen. Voorheen was dat beslist niet het geval. In oude afbeeldingen ziet men de A.:. Mr.:. gewoon aan het hoofd van een tafel of kolom zitten en zonder enige opsmuk of versierselen.
- Maçonniek jargon voor 'brief': het gaat dan om een schrijven van een vrijmetselaar aan een medebroeder of aan een maçonnieke instantie. Hierbij worden zekere vormen in acht genomen: Eventuele maçonnieke datering (zie: jaartelling), de aanhef met H.Z.V en W.K.S., vaak met de karakteristieke drie puntjes .:. als afkortingsteken en bepaalde opening en slotformules. Een Loge en een Grootloge kunnen worden geacht te resideren in het Oosten, dus alleen zij kunnen hun brieven verzenden vanuit een vestigingsplaats met vermelding van Oosten, b.v. 'Oosten Eindhoven'. Een individuele vrijmetselaar schrijft dus geen brief uit het Oosten. De individuele vrijmetselaar kan naar behoefte zijn brieven of Tekenplanken en elk willekeurig document dat hij met zijn handtekening moet (of wil) ondertekenen afsluiten met drie puntjes aan het einde van zijn signatuur .:. Collectebus of -zak. Het inzamelen van metalen ten behoeve van o.a. de liefdekas. (bij veel Loges een taak van de Aalmoezenier). Ook wordt wel gesproken van de 'tronk der weduwe'.
- De penningmeester van de loge. Hij zit in Open Loge traditioneel in de Noorderkolom ten Oosten. Zijn mede bestuurder de Secretaris, zit in de Zuiderkolom ten Oosten.
- Fles wijn met wit of rood kruit.

- **Thoth**
Tijdschrift voor vrijmetselaren. Een uitgave van de Maçonnieke stichting Ritus en tempelbouw. Hermes Trismegistos (driewerf hoera) was de naam die het Griekse neoplatonisme gebruikten voor de Egyptische god Thoth, die als uitvinder van de alchemie en de geometrie gold. In navolging van de leer van Plato (429-347 v Chr.) beweerden de neoplatonisme dat de menselijke geest niet in verband stond met de materiële wereld en dat de spiritualiteit van het individu zou toenemen door de verwerping van aardse waarden.
 - **Troffel**
De 'troffel der liefde'. Het opbrengen van de mortel, het verbindende en consoliderende werk binnen het verbond. De Engelse Bbr.: gebruiken dit werktuig in de Meestergraad.
 - **Teken van instemming**
Dit teken geeft men door het uitsteken van de rechterhand met de palm naar beneden. (is niet specifiek maçonniek)
 - **Tafelloge**
Na een bijeenkomst in Open Loge wordt in de regel een tafelloge gehouden, waarbij het zgn. broedermaal wordt genuttigd. (In Engeland 'festive board') Op de tafelloge zijn de tafelwetten van toepassing. (zie tafelmanieren en tafelwetten) Het is gebruikelijk de tafelloge te openen en te sluiten met een klein ritueel in de 1e graad. Na opening de heildronken of condities (7 condities) ingesteld. Ook te noemen liefdemaal van het Grieks agapè (liefde).
 - **Tyler**
In Engelse loges noemt men de Dekker de 'Tyler', dat is daar steeds de buitendekker, dit is in tegenstelling tot de binnendekker of 'inner Guard'. Het woord 'Tyler' is voor het eerst verschenen in de notulen van de Grootloge in 1732, en de herkomst ervan is vooralsnog onbekend.
 - **Tyler's Toast**
De 7^e conditie is de Tyler's Toast, die als laatste aan het einde van de tafelloge wordt ingesteld door de 'Dekker'. De Tyler's Toast wordt gericht aan 'alle Broeders verspreid over het oppervlak der aarde, en aan allen die in kommer en nood verkeren'.
- U**
- **Uittocht**
Een Loge visiteert als geheel bij een maçonnieke bijeenkomst buiten de eigen Werkplaats. Het gaat om een formele afvaardiging van de ene loge naar de andere. Het is tevens een speelse verwijzing naar de 'uittocht' van de kinderen Israëls.
 - **Unio mystica**
Mystieke eenwording. De volmaakte, 'mystieke' eenwording van schepsel en Schepper. In vele godsdiensten en mysteriescholen wordt deze ervaring, elke kan worden teweeggebracht door technieken van ascese, meditatie en ritueel, gezien als de hoogst nastreefbare. Ook in de Vrijmetselarij zijn rituele handelingen te vinden die duidelijk toespelen op deze vorm van godservaring. De essentiële aspecten van de Meestergraad en van de Rozekruisgraad wijzen naar de confrontatie tussen de stoffelijke mens en de eeuwigheid van de godheid.
 - **Uitverkoren Meester (of Elu)**
De naam van de 4^e graad in de Orde van de Hoge Graden en van enkele graden in de Schotse Ritus, die niet meer worden beoefend. Deze graden behoren tot de zgn. historische graden, welke worden verleend bij communicatie. Graad in de werkende Afdeling van de Meestergraad, welke wordt beoefend in Bouwhutten en in zijn thematiek niets te maken heeft met andere Elu-graden.
- V**
- **Vénérable Maître**
In de franse loge de aanspreektitel voor 'Voorzittend Meester' in alle graden. Dat geldt ook voor de Engelse 'Worshipful Master' en de 'Ehrwürdiger Meister' in Duitsland. In Nederland kennen wij nog de 'Eerwaarde Meester' voor de derde graad en in de Hogere Graden.
 - **Verlichting de (1650-1789)**
De Verlichting is de naam die gebruikt wordt om een politiek en filosofische beweging aan te duiden die de opvattingen over politiek, filosofie, wetenschap en religie binnen de westerse wereld grondig wijzigde. Het is niet mogelijk om het exacte begin en einde ervan aan te duiden, maar ruwweg duurde de Verlichting van 1650 tot de Franse Revolutie (1789 eind 18' eeuw). Het belangrijkste principe van de aanhangers van de Verlichting was dat men de waarheid omtrent bepaalde zaken kon vinden met behulp van de ratio (de rede, het verstand), in plaats van wat bijvoorbeeld kerkelijke autoriteiten zeiden zonder meer voor waar aan te nemen. Zo meende Isaac Newton dat in het heelal wetten golden die door de mens ontdekt konden worden. Het tegenovergestelde van de visie van de Verlichting wordt wel obscurantisme genoemd. Onze Vrijmetselarij nam zijn huidige

- organisatievorm aan in het begin van de 18^e eeuw, de eeuw van de Verlichting. De Verlichting opende de poort naar het zelfstandige, vrije onderzoek en denken. Niet alleen natuurwetenschappen, maar ook menswetenschappen konden zich vrij maken van theologische en politieke keurslijven. De Angelsaksische wereld, het moederland van de Vrijmetselarij deed echter gelukkig met mate mee aan deze stroom van paranoïde geweld- en vernielzucht. Het democratiseringsproces was er per slot al met de **Magna Charta** (in Nederland met het 'Plakkaat van Verlating' uit 1581) begonnen en leidde al tot evenwichtige parlementaire regeringsvormen toen het continent nog volledig autoritair bestuurd werd.

Onderbreking van de arbeid. Aangezien de rituelen o.a. de arbeid aan de Ruwe Steen en, meer in het algemeen, de bouw van de Tempel van Salomo uitbeelden, ligt het voor de hand dat de werklieden op gezette tijden pauzeren. In het Engelse gebruik worden de Broeders opgeroepen 'from labour to refreshment' en 'from refreshment to labour' Met name ook het broedermaal, de tafelloge, kan gelden als verpozing na gedane arbeid (zie libre).
- Verpozing**
- Het meetgereedschap dat voor het eerst werd genoemd in het Engelse onthullingsgeschrift 'Three Distinct Knocks' uit 1760, werd in 1816 in Engeland officieel ingevoerd als een der symbolische werktuigen, en werd in de 19^e eeuw algemeen beschouwd als een symbolisch hulpwerktuig voor de vrijmetselaar om zijn beschikbare tijd in te delen met wijsheid, daarbij zinspelend op de 24 uren van de dag.
- Vierentwintig-delige maatstok**
- Overwinnen of sterven. Het devies van de tempelridders; komt ook voor in de riddergraden vanaf de 30 graad van de Schotse Ritus.
- Vincere aut mori**
- In sommige Loges ziet men de Dekker uitgerust met een zwaard met een golvend vormend lemmet. Waarschijnlijk is de dit na analogie van de oudtestamentische Cherubijnen (Aartsengelen) die met behulp van een flikkerend zwaard de boom des levens in de hof van Eden bewaken. (Zwaard of Degen: het symbool van evenwicht en wijsheid)
- Vlammend Zwaard**
- Plaats waar comparitie wordt gehouden. Voorhof van een tempel in letterlijke zin is gen sprake, alleen in overdrachtelijke zin. Er is slechts één vertrek waarbinnen arbeid in O.:. L.:. wordt verricht en dat heet weer Tempel of Werkplaats. Men kan de comparitieruimte dus 'Voorhof' noemen gedurende de tijd dat zij in gebruik is als plaats waar men bijeenkomt voordat men de tempel annex Werkplaats betreedt.
- Voorhof**
- Een ander woord voor toejuiching.
- Vreugdebatterij**
- Het bezoeken van een Vrijmetselaar die een andere Loge bezoekt waarvan hij geen lid is.
- Visiteren/Visiteur**
- Deze letters zijn de afkorting van de alchemistische formule: '**Visita Interiora Terrae, Rectificando Invenies Occultam Lapidem** (Veram Medicinam)', dat wil zeggen: 'Bezoek het binnenste van de aarde en je zult door zuivering de verborgen steen vinden (de ware medicijn)'. Komt ook voor in verschillende loges in de Donkere Kamer.
- V.I.T.R.I.O.L**
- Om te kunnen worden aan genomen als Leerling-vrijmetselaar dient men 'een vrij man van goede naam' te zijn. Deze eis wordt nog steeds geacht te behoren tot de landmerken der Vrijmetselarij. In oude tijden bedoelde men met 'vrij': vrij geboren, geen lijfeigene of horige. Tegenwoordig echter kan deze uitleg niet meer van toepassing zijn en legt men het accent op 'vrij' van oordelen of dogma's. Het aspect van de goede naam heeft intussen aan actualiteit niet ingeboet: nog steeds verlangt de Vrijmetselarij dat haar adepten van onberispelijke levenswandel zijn. De toelating tot de Orde is omgeven met de waarborg van zorgvuldige toelating.
- Vrij man van goede naam**
- In de vrijmetselarij de 'Vlammende Ster' (met de letter G) of het gebruik van de naam Quintessens (Loge "Quintessens" O.:. 's-Hertogenbosch) is een van oorsprong Egyptische hiëroglief voor de Morgenster (Venus) wat letterlijk 'goddelijke kennis' betekent. Vijfpuntige ster of pentagram, de boodschapper van het goddelijke de 'zon' (de leeuwengreep). Symbool van de herrijzenis. (Esseense oorsprong) Elke veertig jaar voltooit de ster Venus een volledige omgang door de zodiak en eindigt ze weer op de plaats waar ze begon. Tijdens haar reis door de hemel beschrijft de planeet het patroon van een vijfhoekige ster rond de zon – en dat patroon is de basis voor de vijfhoek die sinds mensenheugenis binnen alle culturen een mystieke betekenis toegedicht kreeg. De planeet Venus staat ook voor de godin
- Vijfpuntige Ster (pentagram)**

Asjtoresh of als Asrarte, Ishtar, anat, Asjerat. Het is verbonden aan vruchtbaarheid, seksualiteit en oorlog. Haar symbolen waren de leeuw, het paard, de sfinx, de duif en vooral een ster (punt) in een cirkel – een verwijzing naar de planeet Venus, de onzichtbare verschijningsvorm van deze astrale godin. Venus schuift elke acht jaar voor een vijfde deel in haar baan door de zodiak op. Deze beweging is bijna precies tot op de seconde te volgen en is in feite een prachtige klok en kalender voor priesterastronomen.

- **Vijf punten van het Meesterschap** De met veel discretie omgeven wijze waarop een Gezel wordt verheven tot Meester.
- **Waterpas** Een der beweeglijke Kleinodiën. Dit symbool is afgebeeld op het Tableau en wordt als bijou gedragen door de Eerste Opziener in de loge. Met het begrip 'waterpas' wordt nl. uitgedrukt dat het te controleren vlak evenwijdig is aan een stilstaand wateroppervlak. Het Waterpas is een symbool voor de gelijkwaardigheid van alle mensen. Het betekent dat alle Broeders zich bevinden op hetzelfde niveau. Vrijmetselaren komen samen 'volgens de beginselen van het Waterpas'.
- **Wederopnemng** Een Broeder die opnieuw een aanvraag indient om weer lid te worden van de Orde, nadat hij een tijd daarvoor de Orde en zijn loge heeft gedekt.
- **Wenteltrap** Speelt in de Nederlandse Vrijmetselarij geen grote rol. Dit symbool is afkomstig van het bouwkundig ontwerp voor de bouw van de Tempel van Salomo (1^e tempel) is gebruikt. De ceremonie speelt zich symbolisch af op de begane grond van de tempel. Om naar de volgende graad te promoveren moet de kandidaat via de wenteltrap symbolisch naar de middenkamer van de tempel klimmen. Trappen, ladders of zelfs bergen komen binnen de symbolische taal van de Koninklijke Kunst veel voor en verwijzen naar de persoonlijke ontwikkeling van de Vrijmetselaar. In esoterische zin betekent de wenteltrap omhoog stijgen via verschillende stadia van bewustzijnsontwikkeling. Dus! stijgen, en wat men voorbij is weer omvatten. (het verleden wordt niet vergeten of weggegooid) Dit in tegenstelling tot de 'rechte lijn' van de christelijke verlossings doctrine, die min of meer alleen zegt, dat men een goed christelijk leven moet hebben geleid, om na het stoffelijke leven direct naar de hemel of anderszijds naar de hel af te reizen.
- **Werkplaats** De plaats (werkruimte) van de Vrijmetselaar in O.:L.:., ook wel Tempel genoemd.
- **Werkjaar** De periode waarin loges hun arbeid wekelijks, tweewekelijks of Maandelijks verrichten, wordt als regel afgesloten met de viering van Zomer St. Jan in juni, een maçonnieke hoogtijdag. Daarna gaat men in reces tot september. In juni is het werkjaar ten einde, waarna een nieuw werkjaar begint.
- **Westen** De hemelstreek waar de zon ondergaat; daarom ook zijn de beide Opzieners geplaatst in het Westen van de loge: zij immers sluiten de loge wanneer het middernacht of meer is. Met het Westen wordt ook de profane wereld aangeduid, die buiten de loge ligt. Het is de taak van de Vrijmetselaar zich als zodanig in het Westen te doen kennen door zijn handel en wandel.
- **Winkelhaak** Een der Beweeglijke Kleinodiën en behorende bij de Meester der Loge. Deze laatste draagt de Winkelhaak als bijou aan zijn kordon. Bovendien behoort de Winkelhaak tot de drie grote lichten. Hij symbool van haaksheid en rechtvaardigheid. Als vrijmetselaren afscheid van elkaar nemen, zegt men dat zij scheiden 'volgens de beginselen van de Winkelhaak', dat zij uiteengaan in de rechte verhouding.
- **Witte graden** Een informele term, waarmee de groep van 'administratieve graden' (bestuurlijke) wordt bedoeld, te weten de 31^e tot en met de 33^e graad van de Schotse Ritus (de term is in onbruik geraakt).
- **Weldadigheid** Het uitoefenen van weldadigheid, de voornaamste plicht van de Vrijmetselaar. Hulpverlening aan hulpbehoevende.
- **Wil ons bevoordelen met....** De A.:Mr.: vraagt een Broeder om bijv. zijn Bouwstuk op te leveren.
- **Werken van Weldadigheid** Het verrichten van goede werken. Liefdadigheid.
- **Witte en Zwarte bonen** Gebruikt bij het stemmen tijdens een (Meester-)vergadering.

- **Witte roos**

De roos die tijdens zomer St. Jan wordt uitgereikt, welke in het teken staat van de schutspatroon Johannes de Dope, tooien de vrijmetselaren zich met een witte roos, als teken van het oprecht streven orde en harmonie in de arbeid in de Koninklijke Kunst te bevorderen en zo nader te komen tot het licht waarvan Johannes de Doper de wegbereider was. De herkomst hiervan is nog onbekend. Deze roos is een symbool van reinheid, maar ook van stilzwijgendheid en beslotenheid ('sub rosa').

- **Woord**

"Het Woord slechts kan worden gegeven aan hem die het reeds kent". Op verschillende manieren en in diverse functies en betekenissen speelt 'het Woord' in de vrijmetselarij een grote rol: 1- als kenwoord of als herkenningwoord. Een van de wezenlijke aspecten van de inwijding – het worden opgenomen in een graad – is de mededeling van de geheimen van die graad (Woord, Tekenen en Aanraking). Het Woord wordt uitsluitend gegeven in O.: L.:. 2- Als nieuwe naam van de ingewijde. Het doet ook dienst als rituele naam van de vrijmetselaar, zodra hij in een van de drie graden is opgenomen. 3- Als paswoord. In deze functie doet het onder (1) bedoelde woord dienst als passeerwoord dat men aan de Dekker moet opgeven bij de poort der loge. Oorspronkelijk werd het gevraagd aan 'Broeders die men niet kent'. Voor 1865 kende men variabele paswoorden, welke periodiek werden veranderd.

Y

- **York Ritus**

Een in de V.S. niet officiële, maar ten onrechte ook wel in Nederland gebezigde term, die wordt gebruikt om een opvolging van graden in de voortgezette werkwijze aan te geven welke niet behoren tot de Schotse Ritus. In de V.S. kan men kiezen tussen deze twee werkwijzen. Wie de Y R kiest, doorloopt achtereenvolgens de graden van Mark Master, Excellent Master, Royal Arch en Knight Templar. Buiten de V.S. heeft de term 'York Rite' weinig betekenis, aangezien, de desbetreffende graden (a) niet tot een Ritus behoren, (b) niet achtereenvolgens hoeven te worden doorlopen, en (c) zelfs niet worden beoefend. Het gebruik van de term Y R als omschrijving als een reeks werkwijzen is zonder betekenis en misleidend. De Y R heeft overigens niets te maken met York, net zo min als de Schotse Ritus met Schotland.

Z

- **Zandloper**

Kennen wij uit de Kamer van Overdenking. (Donkere Kamer) In Engeland wordt hij in de Meestergraad gebruikt. Een symbool van de vergankelijkheid en het verglijden van de tijd, dat daardoor een 'memento mori' insluit. Op een natuurlijke wijze begrijpt de kandidaat zonder enige inspanning, dat de aanwezigheid van de zandloper hem uitnodigt om het vlieden van de tijd, de betrekkelijkheid en van daaruit de ijdelheid, beschouwen. Alle beschouwing, die uitgaat van de kortstondigheid leidt tot bewustwording, die zowel smartelijk als verrijkend is.

- **Zelfkennis**

De spreuk 'Ken u Zelve' stond boven de ingang van de Apollo - tempel te Delphi, en wordt ook aangetroffen in logeruimtes, waaronder de D.K. Het gezegde 'Zelfkennis is het begin van alle wijsheid' kan men in verband brengen met het kijken naar zijn eigen beeld in een spiegel.

- **Zegel**

Ter bekrachtiging van een maçonniek geschrift gebruiken loges en Grootloges vroeger een zegel.

- **Zevende graad**

Informeel samenzijn van de Bbr.: tijdens pauze in of na sluiting van de reguliere arbeid. Komt waarschijnlijk uit de tweede helft van de 18^e eeuw, toen het niet gebruikelijk was dat Broeders na sluiting van de werkzaamheden in de symbolieke graden een poosje bijeenbleven in een zgn. 'Schotse loge' (de voorloper van Hoge Graden), waarvan de zevende graad (de Rozekruisgraad) toen slechts werd verleend bij communicatie.

- **Zuivere Kubiek**

Het symbool van de volmaakte mens in de tweede graad. Wordt ook wel genoemd 'altaar der waarheid' en in verschillende loges 'ons altaar'. (Zie verder Altaar bij A.)

- **Zetel van Salomo**

Een oude en traditionele aanduiding voor de zetel waarin de tot Meester der Loge verkozen Broeder bij zijn installatie wordt geplaatst.

- **Zegel van Salomo (Hexalpha)**

Deze benaming wordt gegeven aan de **zespuntige ster** welke bestaat uit twee ineengestrengelde gelijkzijdige driehoeken: de hexalpha. Dit symbool komt voor in de ritus van de Orde van het Heilig Koninklijk Gewelf (Royal Arch). Deze ster is ook bekend als Davids – schild, het embleem van de staat Israël (Megan ha daviel).

- **Zeer Machtige** De Grootcommandeur, Soeverein. De titel van de Broeder die aan het hoofd staat van een Opperraad van de Aloude en Aangenomen Schotse Ritus.
- **Zuilen** Ander benaming voor kolommen, zoals de twee kolommen, afgebeeld op het Tableau ter weerszijde van de voorstelling van de Tempelpoort. De drie kandelaars die het Tableau in de loge verlichten noemt men ook zuilen. Bij elk van deze zuilen behoort een der drie maçonnieke gezagsdragers, te weten de Meester der loge en de beide Opzieners. De drie zuilen waarop de loge symbolisch rust, zijn oorspronkelijk volgens de Griekse stijl uitgevoerd. (Engelse Leerling Tableau) De zuil van **Schoonheid** is uitgevoerd in de Korinthische stijl. De zuil **Wijsheid** in de Ionische stijl en de Zuil van **Kracht** in de Dorische.
- **Zwarte graden** Een term, waarmee wordt bedoeld de groep van filosofische graden van de 19^e tot en met de 30^e graad van de Schotse Ritus.
- **Zijt Gij Vrijmetselaar?** Een van de vragen aan een vermeende vrijmetselaar tot herkenning of hij daadwerkelijk vrijmetselaar is. Hij zou kunnen antwoorden ‘al mijne Broeders erkennen mij al zodanig’ of ‘beproof mij, verwerp mij, of neem mij aan, de acacia (tak) is mij bekend’. Etc.

∴

Bronvermelding

- De Vrijmetselarij Poging tot inzicht en waardering. Auteur: Dr. Michiel Dierickx. Uitgeverij: ‘De Nederlandsche Boekhandel’.
- Lexicon voor de Vrijmetselaar. Samengesteld door E.J. P. Beekes, Maçonnieke Stichting Ritus en Tempelbouw 1999.
- De sleutel van Hiram. Auteurs: Christopher Knight & Robert Lomas.
- Zin en betekenis van de vrijmetselarij. Auteur: Foster Bailey
- Diversen jaargangen van Thoth ‘tijdschrift voor Vrijmetselaren’.
- Individuele suggestie en aanvullingen door Broeders.
- Vraagbaak voor de Vrijmetselaar. Maçonnieke Stichting Ritus en Tempelbouw 1991.
- Digitaal Vademecum ‘Loge Licht & Vrijheid’, O.v. Eindhoven.
- Samengesteld door Peter van Ierlant
Mutaties of aanvullingen doorsturen naar: p.vanierlant@onsnet.nu